

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Ellisekizinci İçtima

26 Teşrinisani 1339 Pazartesi

Münderecat

	<i>Sayfa</i>	<i>Sayfa</i>
1. — Zaptı sabık hulâsası	595	
2. — Sualler	595	
1. — Diyarbekir Mebusu Zülfü Beyin; Fırat'ın şarkından Nusaybin ve Mardin'e kadar imtidadeden demiryolunun tamiri hakkında Fransızlarla ne gibi müzakerata tevessül edildiğine dair Hariciye Vekâletinden şifahi sual takriri (6/48)	595	
2. — Zonugldak Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, İskenderun mıntakasının Suriye Meclisine mebus göndermeye cebreldiğine ve Türk mekteplerinin kapatıldığına dair Hariciye Vekâletinden şifahi sual takriri (6/49)	595	
3. — Beyazid Mebusu Şefik Beyin, Harbi Umumide Ruslar tarafından inşa ve ikmal edilen ve Bayezid hududundan Karaköse kazasına kadar imtidadeden şimendifer hattına dair Nafia Vekâletinden şifahi sual takriri (6/47)	595	
4. — Dersim Mebusu Feridun Fikrî Beyin, Dersim vilâyetindeki köprünün		
neden inşa olunmadığına dair Nafia Vekâletinden şifahi sual takriri (6/51)		595:596
5. — İstanbul Mebusu Yusuf Akçura Beyin, Şark şimendiferleri amelesinin grevi esbabına dair Nafia, İktisat ve Dahiliye Vekâletlerinden şifahi sual takriri (6/50)		596
6. — Karahisarı Sahip Mebusu İzzet Ulvi Beyin, muhtacine yemeklik tahsisati olarak terzii icabeden mebalige dair Maliye Vekâletinden sual takriri (6/52)		596
7. — İstanbul Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Konya ovasındaki sulama sahasının bakımsızlığına dair Nafia Vekâletinden sual takriri (6/54)		596
8. — Eskişehir Mebusu Arif Beyin. Mücadelei Milliyeye iştirak etmiyen zâbitan hakkındaki Kanunun birinci maddesindeki (Heyeti Mahsusa) nın kimlerden müteşekkil olup ne zaman ifayı vazifeye başladığı ve Askerî Terfi' Kanunu ile Hizmeti filiyei askeriyenin tenkisine dair olan Kanunun ne zaman		

	Sayfa
Meclisi Âliye takdim kılınacağı hakkında Müdafaa-i Milliye Vekâletinden sual takriri (6/53)	596
3. — Evrakı Varide	596
Mazbatalar	596
1. — Müskirat imalinden maznununaleyha Viransehirli Mukaddes ve Arife'nin hatayı ad'iden dolay mahkûmiyetlerinin affı hakkında (3/129) numaralı İera Vekil'eri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası	596:597
2. — Erzurum Mebusu Rüsdü Paşa ve rüfekasının. Mübadele, İmar ve İskân Kanununun sekizinci maddesine zevlolan üzere (2/217) numaralı teklifi kanunisine dair ve Mübadele İmar ve İskân Encümeni mazbatası	597:598
3. — Mardin Mebusu Yakup Kadri Bey ve rüfekasının. Mardinli Kasım Celebi ile Jandarma Abdülhalim'in bakiye müddeti cezaiyelerinin affı hakkında (2/165) numaralı teklifi kanunilerine dair Adliye Encümeni mazbatası	598:599
4. — Zonguldak Mebusu Tunah Hilmi Bey'in İmar Armağanı unvanlı (2/195) numaralı teklifi Kanunisi ve Mübadele, İmar ve İskân Encümeni mazbatası	599
5. — Nizamname-i Dahilin 160 nci maddesinin tefsiri hakkında Tetkiki Hesabat Encümeninin (3/122) numaralı tezkeresine Nizamname-i Dahili Encümeni mazbatası	599
6. — Afyon Karahisar Mebusu İzzet Ulvi Beyle Trabzon Mebusu Nebizade Hamdi Bey ve rüfekasının, Posta ve Telgraf Kanununun 12 nci maddesine fıkraî müzeyye'e ilâvesi hakkındaki tekliflerine dair Posta ve Telgraf ve Muvazene-i Maliye encümenleri mazbataları	621:624
Tezkereler	599
1. — Afyon Karahisar ve Dumlupınar muharebatında ibrazı fedakâri cümlenilerden iki yüz otuzbir zatın İstiklâl Madalyasıyla taltiflerine dair Başvekâletten mevрут tezkere (3/176)	599

	Sayfa
2. — Sinob Mebusu Yusuf Kemal Beyefen'in Londra Mümessilliğine keyfiyeti tâyninin tasvibine dair Başvekâletten mevрут tezkere (3/176) (Mükerrer)	599:602
Takrirler	602
1. — Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin bilâmazeret Mecliste bulunmayan âzadan kıstalyevm ierasına ve üç yoklamada bulunmayanların da isimlerinin gazete ile ilân edilmesinin tahtı karara alınmasına dair takriri (4/123)	602
2. — Kastamonu Mebusu Hısan Fehmi Beyefendi ve rüfekasının. Of kazasında Darülhilâfe Medresesi teşkilî hususunun 1340 bütçesinde nazarı dikkate alınması temenniyatına dair takriri (4/97)	602
3. — Maraş Mebusu Abdülkadir Bey ve rüfekasının, Bede'i Nakdi Kanununun terihan ve müstacelen müzakeresi hakkında takriri	602
4. — Aydın Mebusu Zekâi Bey'in, Ziraat Bankası hesabı katibinin biran evvel tanzimine dair temenni takriri (4/96)	615:616
5. — Diyarbakır Mebusu Zülfi Beyin, ruznamenin 28 nci maddesini teşkil eden Ziraat Bankası Müdürü Umumlük maaş ve tahsiratının sureti itası hakkındaki (3/132) Numaralı tezkereye dair Muvazene-i Maliye Encümeni mazbatasının müstacelen müzakeresi hakkında temenni takriri	616
Evrakı Saire	602
1. — Kurtuluş Bayramının tesid-i lildisine dair İnoz Müdafaa-i Hukuk Riyasetinden mevрут telgraf	602:603
2. — Edirne'nin Kurtuluş Bayramının tesidine dair Büyük Millet Meclisi Reisi Fethi Beyefendiyle Edirne Belediye Riyasetinden ve Mebus Faik Bey ve rüfekasından mevрут telgraflar	603
4. — Müzakere edilen madde'ler	604
1. — Ziraat Bankasının 1339 senesi bütçe lâyhası (1/234) ve Muvazene-i Maliye Encümeni mazbatası	604:615

2. — Posta kanun lâyihası ve Adliye ve Posta ve Telgraf encümenleri müşterek mazbatası (1/22)

616:621

3. — Orta tedrisat muallimleri hakkında (1/264) numaralı kanun lâyihası ve Maarif Encümeni mazbatası

624:627

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,45

REİS — Birinci Reisvekili Sabri Beyefendi

KÂTİPLER : Haydar Rüştü Bey (Denizli), Vâsıf Bey (Saruhan)

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Reisvekili Sabri Beyefendinin Tahtı Riyasetlerinde bilnikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul edildikten ve evrakı varide hakkında icabeden muamele icra olunduktan sonra Divanı Muhasebatın sureti intihabına mütedair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasının müzakeresine başlandı ve heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görüldükten sonra maddelere geçilerek birinci, dördüncü, beşinci ve altıncı maddeler aynen, ikinci ve üçüncü maddeler tadilen ve kanunun heyeti umumiyesi ekseriyetle kabul edildi.

Bu bapdaki karar dahi encümenlerden verilmiş bir takrir şeklinde telâkki ve o suretle kabul olundu. Badehu Ziraat Bankası 1339 senesi bütçesinin müzakeresine iptidar edildi. Bütçe-

nin heyeti umumiyesi hakkında cereyan eden müzakere kâfi görüldükten sonra cetvel ve fasulların müzakeresine geçildi. Bedelmüzakere (A) cetvelinin dörtten ibaret olan fasılları ve (B) cetvelinin yeniden mürekkebolan fusulünden dört faslı müzakere ve cümlesi aynen kabul edildi. Bütçenin bakiye müzakeresine gelecek içtimada devam olunmak ve Pazartesi günü toplanmak üzere içtimaa nihayet verildi.

Reis
Birinci Reisvekili
Sabri

Kâtip
Saruhan
Vâsıf

Kâtip
Siirt
Mahmud

2. — SUALLER

1. — Diyarbakır Mebusu Zülfü Beyin, Firat'ın şarkından Nusaybin ve Mardin'e kadar imtidadeden demiryolunun tamiri hakkında Fransızlarla ne gibi müzakerata tevessül edildiğine dair şifahi sul takriri (6/48) (Haric:ye Vekâletine)

2. — Zonguldak Mebusu Tunah Hilmi Beyin, Iskenderun mintakasının Suriye Meclisine mebus göndermeye cebredildiğine ve Türk mek-

teplerinin kapatıldığına dair şifahi sul takriri (6/49) (Haric:ye Vekâletine)

3. — Bayezid Mebusu Şefik Beyin, Harbi Umumide Ruslar tarafından inşa ve ikmal edilen Bayezid hududundan Karaköse kazasına kadar imtidadeden şimendifer hattına dair şifahi sul takriri (6/47) (Nafia Vekâletine)

4. — Dersim Mebusu Feridun Fikri Beyin, Dersim vilâyetindeki köprünün neden inşa olun-

madığına dair şifahi sual tahriri (6/51) (Nafıa Vekâletine)

5. — İstanbul Mebusu Yusuf Akçura Beyin, Şark şimendiferleri amelesinin grevi esbabına dair şifahi sual tahriri (6/50) (Nafıa, İktisat ve Dahiliye Vekâletlerine)

6. — Karahisarı Sahip Mebusu İzzet Ulvi Beyin, muhtacine yemeklik tahsisatı olarak tevzû icabeden mebalîge dair sual tahriri (6/52) (Maliye Vekâletine)

7. — İstanbul Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Konya ovasındaki sulama sahasının bakımsızlığına dair sual tahriri (6/54) (Nafıa Vekâletine)

8. — Eskişehir Mebusu Arif Beyin, Mücadele Milliyeye iştirak etmiyen zâbitan hakkında ki Kanunun birinci maddesindeki «Heyeti Mahsusanın kimlerden müteşekkil olup ne zaman ifayı vazifeye başladığı ce Askerî Terfi Kanunu ile Hizmeti fiiliye askeriyenin tenkisine dair olan Kanunun ne zaman Meclisi Âliye takdim kalınacağı hakkında şifahi sual tahriri (6/53) (Müdafai Milliye Vekâletine)

Havale olunmuştur.

REİS — Efendim zaptı sabık hulâsası hakkında mütalâa dermeyan etmek istiyen var mı? (Hayır sesleri) Zaptı sabık hulâsası kabul olunmuştur.

3. — EVRAKI VARİDE

REİS — Evrakı varideyi arz ediyorum.

1. — Müskirat imalinden maznununaleyha Viranşehirli Mukaddes ve Afife'nin hatayı adliye müstenit mahkûmiyetlerinin affı hakkında (3/129) numaralı İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Okuyacağız.

21 . 11 . 1339

Riyaseti Celileye

Müskirat imal etmelerinden dolayı bilmuhakeme 3 375 lira cezayı nakdiye ve vermedikleri takdirde birer sene müddetle hapse mahkûm olan Viranşehir'in Kale mahallesinden Maksiyeye (Mukaddes) ve Afife'nin mücazâtı mahkûmelerinin affına dair olan İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinin 1. 9. 1339 tarih ve 2722 Karar numaralı tezkereleri Heyeti Umumiyyeden Encümenimize havale buyurulmakla evrakı merbutasıyla birlikte mütalâa ve tetkik olundu. Tetkikatı vâkıa neticesinde mezburetanın sebebi mahkûmiyetleri olan hâdiseler, müskirat imali fiili memnuu olmayıp ancak hanelerinde elli dört batman mevaddı mütehammire zuhur etmekten ibaret bulunduğu anlaşıldı. Dosyada mevcut ve hükmü cezayı mutazammın Viranşehir Bidayet Hâkimliği Sulh Ceza kısmından sâdir olan 28 Mart 1338 tarih ve esas 38/9 numaralı ilâm ve evrakı müteferriası münderecatının mütalâasından da mahkûmelerin hanelerinde bulunan mezkûr elli dört batman mevaddı mütehammirenin

yirmiyedi batmanı su kısmı olarak tenzil olunduktan sonra mütebaki mevaddı mütehammirenden altmışyedi kıyye iki yüz dirhem düz rakı husule gelebileceği mülâhaza olunarak istihsali muhtemel olan ve fakat hiçbir suretle imal edilmemiş bulunan mezkûrül miktar ve mutasavver altmışyedi kıyye gayrimevcut rakının Men'i Müskirat Kanununun ikinci maddesi hükmüne tevfikân beher kıyyesinden ellişer lira olmak üzere cem'an (3 375) lira cezayı nakdî alınmasına ve mahkûmeler işbu cezayı nakdîyi vermedikleri veya veremedikleri takdirde Kanunu Cezanın otuzyedinci maddesine tevfikân birer sene müddetle hapislerine hüküm verilmiş olduğu anlaşılmıştır. İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinin mephusunah tezkeresinde hulâsai münderecatı muharrer olan Adliye Vekâletinin bu meseleye müteferri tezkeresinde dahi zikrolunduğu üzere mahkûmunaleyhima Maksiyeye (Mukaddes) ve Afife haklarındaki hüküm berveçhi âti esbap ve cihatı hukukiyeden naşi kanun ve mâdelete mugayirdir.

1. Müskirat imal edilmemiş ve binaenaleyh meydana müskirattan mağdudolan bir madde mevcut bulunmamış olduğu halde imkânı fennî ve ihtimalâtı müstakbeleye karşı ceza tertip ve hükmedilmiş olması.

2. Bilfarz mevaddı mütehammire ihzarı munhasıran müskirat imaline bir teşebbüs addedilmesi gibi haddizatında gayrivâridolan bir mülâhaza kabul olursa bile Men'i Müskirat Ka-

nunu ahkâmına nazaran müskirat imali cünha derecesinde bir cürüm olup bir cünhanın ıerasına teşebbüs ancak kanunun sarahati olan yerlerde müstelzimi ceza olabileceği ve Men'i Müskirat Kanunu müteşebbisler hakkında bir kayıt ve sarahati ihtiva eylemediği için mahkûmelerin mabihüzanları olan mevaddı mütehammire ihzar etmek fiilleri kanunen bir cürüm teşkil etmiyeceği halde aleyhlerine ceza hükmedilmiş bulunması,

3. Men'i Müskirat Kanununa temas eden ef'ali memnuadan naşi muhakeme ıera ve hüküm itası bidayet ceza mahkemelerine ait ve sulh mahkemeleriyle bidayet hâkimlikleri sulh kısmının vazifelerinden hariç iken mezburetan haklarındaki dâvanın Viranşehir Bidayet Hâkimliği Sulh Ceza Kısmında harici ezvazife rüyet ve hükümü mezkûrun ita edilmiş olması

İşbu cihatı asliyenin tavzih ve tesbitinden sonra Adliye Encümeni bir noktayı daha kayıt ve işareti lüzumlu addetmiştir.

Adliye Vekâleti mezburetan Maksıye (Mukaddes) ve Afife haklarındaki mahkeme hükmünde «hayatı adli ihtiyar edilmiş» olduğunu kabul etmekle beraber «Men'i Müskirat Kanununa tevfikân verilen - bu kabîl - hükümlere karşı turku kanuniyenin mesdudolduğunu ve binaenaleyh hatayı vâkıın tevliedettiği mağduriyetin ancak affı hususi istihsaliyele mümkünüttelâfi» bulunduğunu beyan ve tasrih ettiği gibi Mahkemei Temyizin dâhi «Men'i Müskirat Kanununa tevfikân ita olunan hükümlerin kabiliyeti itiraziye ve istinafiye ve temyiziyesi olmadığı kanunu mezkûrun üçüncü maddesi ahkâmı sarıhasından bulunup esas itibariyle kabiliyeti temyiziyeyi haiz olmayan ve merçii rüyeti kasrolunarak turku âdiye ile Mahkemei Temyize tetkikine vâzın kanun tarafından salâhiyet bahşedilmemiş olan maddei mukayide turku fevkalâdeye müracaat suretiyle ve (374) ncü maddeye tevfikân dâhi tetkikatı temyiziye ıerasına mesağı kanunî bulunmıyacağına» dair müttefikân kararlar ita etmiş bulunduğu görülmüştür. Binaenaleyh berveğhi meşruh esbabı kanuniyeden naşi, mahkûmunaleyhima Maksıze (Mukaddes) ve Afife'nin min küllilvücuha olmayan bir mahkemedan sudur etmiş olmasına istinaden vazife noktasından nakzettirilmek üzere Mahkemei Temyize seykinde elhatihazihı bir faidei ameliye bulunmadığı gibi Meclisi Âlinin affı hususi kararı itasında hiçbir kayıtle muka-

yeddolmadığı tabii derkâr bulunduğundan mezburetanın mücazâtı mahkûmmelerinin aflarına karar verilmekle beraber..... Men'i Müskirat Kanununa tevfikân verilen hükümlerin turku âdiye ve fevkalâdeyle temyizen tetkik edilmemeleri, esas hükmün kanunu mezkûru tatbika salâhiyettar olan mahkemedan verilmiş olmasına munhasır olup haddizatında Men'i Müskirat Kanununu tatbik vezifesinden haricolan mahakimden işbu kanuna tevfikân verilen hükümlerin merçiiyet esasından ve vazife noktai nazarından Temyiz Mahkemesinde tetkik ve karara raptolunması tahtı vücuapta bulunacağıının ıca-bedenlere tebliğ ve müktazasının temin edilme-si suretiyle bu kabîl hâdisatı hukukiyenin men'idevam ve tekerrürüne müessiren teşebbüs olunması hususunda Adliye Vekâletinin nazarı dik-katinin celbine karar itası muvafık görülerek Heyeti Umumiyyeye arz ve takdim kılındı.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Yusuf Kemal	Ahmed Süreyya
Kâtip	Âza
Kastamonu Mebusu	Mezun
	Mahir
	Âza
Mersin Mebusu	Konya Mebusu
Besim	Bulunmadığı
	Âza
Eskişehir Mebusu	Beyazıt Mebusu
Bulunmamıştır	Şefik
	Âza
Saruhan Mebusu	Çorum Mebusu
Abidin	Mehmed Münür
	Âza
Bursa Mebusu	Kırşehir Mebusu
Osman Nuri	Bulunmadığı
	Âza
Mustafa Feyzi Efendi	Neemeddin Molla Bey
Mezun	Mezun

REİS — Efendim, Adliye Encümeninin şimdi okunan mazbatasını reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

2. — Erzurum Mebusu Rüşdü Paşa ve rüfekasının, Mübadele, imar ve iskân Kanununun sekizinci maddesine müzeyyel olmak üzere (2/217) numaralı teklifi kanunîsi ve Mübadele, İmar ve İskân Encümeni mazbatasını (Ruznameye)

SABİT B. (Erzincan) — Reis Bey Muavazenei Maliye Encümenine taallûku vardır. Oraya gönderilsin!

REİS — Efendim, Sabit Beyefendi bu mazbatanın ruznameye alınmadan evvel Muvazenei Maliye Encümenine gitmesini teklif ediyorlar. Şu halde teklifi reyi âlilerine arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Taallûku var mı bakalım okunmadı ki!..

REİS — Muvazenei Maliye Encümenine gönderiyoruz.

3. — *Mardin Mebusu Yakup Bey ve rüfakasının, Mardinli Kasım Çelebi ile Jandarma Abdülhalim'in bakıyei müddeti cezaîyelerinin affı hakkında (2/165) numaralı teklifi kanunilerine dair Adliye Encümeni Mazbatası.*

REİS — Okuyacağız.

Riyaseti Celileye

Mardin Belediye Reisi sabıki Kasım Çelebi ile jandarma Onbaşı Abdülhalim bir asker firarîsine kefalet maddesinden dolayı bundan dört, beş mah mukaddem Elcezire Cephesi İstiklâl Mahkemesi tarafından üç sene müddetle kalebentliğe mahkûm olmuş ve kal'e bulunmadığından müddetini Manisa Hapishanesinde ikmal etmek üzere sevk edilmişlerdi. Halbuki memlekette haliharb zâil, yerine sulh kâim olduğundan ve ordumuz efradı terhis edilmeye başladığından ashabi iffet ve istikametten olan ve Harbi Umumîde orduya birçok hidemat ve fedakârlıkta bulunan ve ordunun takdirine mazhar olan mumâileyh Kasım Çelebi ile şeriki cürmü olan merhum Abdülhalim'in emsali misillû afları için tanzim kılınan zirde muharrer mevaddı kanuniyenin kabulünü arz ve teklif ederiz.

Mardin Mebusu	Mardin
Yakup Kadri	Abdürrezzak
Mardin	Mardin
Necib	Derviş
Muş	Siird
Osman Kadri	Halil Hulki
Van	
Hakki	

Madde 1. — Elcezire İstiklâl Mahkemesince üç sene müddetle kalebentliğe mahkûm edilen Mardinli Hacı Kasım Çelebi ile jandarma Abdülhalim'in bakıyei müddeti cezaîyeleri affedilmiştir.

Madde 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden müteberdir.

Madde 3. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Adliye Vekili memurdur.

Riyaseti Celileye

Elcezire İstiklâl Mahkemesince bir asker firarîsine kefalet maddesinden dolayı üç sene müddetle kalebentliğe mahkûm edilen Mardinli Hacı Kehurzade Kasım Çelebi ile Jandarma Abdülhalim'in bakıyei müddeti cezaîyelerinin affı hakkında Mardin Mebusu Yakup Kadri Bey ve rüfakası tarafından bilâta encümenimize havale buyurulan teklifi kanunî Meclisi Âlice kabul olunan firarî ve bakaya kanununun birinci maddesinde 97 - 315 (Dâhil) Tevellütü mükelleffinden ve silâhendâzandan âdemi icabet, bakaya, firar, tecavüzü müddet ve nüfusu mektume erbabı ile işbu efdelden dolayı fer'an zimethal bulunan ve cerâimi mezkûreye merbut ve müteferri olarak faili asıl addedilen bilûmum eşhasın işbu hareketlerinden dolayı haklarında takibattan veya işbu hareketlerinden mütevellit her nevi mücazattan bir defaya mahsus olmak üzere sarfınazar edildiği musarrah ve mahkûmîni merkumenin cerâimi de işbu birinci maddenin mefhumuna dâhil efdelden bulunmasına mebnî salifûlarz kanundan istifade eylemeleri lâzımgeldiği derkâr idigüne binaen mezkûr teklifi kanuninin kanuniyetine mahal olmadığı mütalâasıyle Heyeti Umumiyyeye arz olunur.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Sinob	Dersim
Yusuf Kemal	Feridun Fikri
Kâtip	Âza
Mezun	Karesi
	Bulunamamıştır.
Âza	Âza
Kastamonu	Konya
Mahir	
Âza	Âza
Mersin	Bayezid
Besim	Şefik
Âza	Âza
Eskişehir	Çorum
	Mehmed Münir
Âza	Âza
Saruhan	Bursa
Abidin	

Âza
Kırşehir

Âza
Konya
Mezun

Âza
Kastamonu
Mezun

NECİB B. (Mardin) — Bu teklifi kanunî. Af Kanununun tanzim ve kabulünden evvel ve-rilmîş olduğundan mazbatanın kabulünü teklif ederim.

ZAMİR B. (Adana) — Reis Bey, Encümen bu kanunu tefsir mi ediyor? Görüyoruz ki, orta-da bir cürüm hakkında bir takrir vardır. Bu en-cümene gidiyor. Encümen «Falan kanuna tevfi-kan bu böyle yapılır» diyor. Benim anladığım budur. Binaenaleyh Encümen bu hususta izahat versin. Kanunu tefsir mi ediyor?

MAZBATA MUHARRİRİ FERİDUN FİK-Rİ B. (Dersim) — Efendim bu bir teklifi kanu-nîdir. Arkadaşlarımızın dermian olmuş olduk-ları her hangi bir teklifi kanunî kavanini mev-culekten birisine muvafık ise bittabi o teklifi ka-nunînin kanunîyetine mahal yoktur. Bu teklifi kanunî de Meclisi Âlide evvelce kabul etmiş olan Fırfarı ve Bakaya Kanununun birinci maddesi-nin hükmüne dâhil olan bir talebi ihtiva ediyor. Bu hâsıldır, hâsılı tahsilden ibaret olduğu için encümen bu noktai nazarı kabul etmiştir.

NECİB B. (Mardin) — Efendim daha evvel olacaktı.

REİS — Efendim Mazbata Muharriri Bey izah buyurdular ve binaenaleyh encümenin bu mazbatasını reyi âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini de reyi âlini-ze arz ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kal-dırsın. Kabul edilmiştir.

4. — *Zonguldak Mebusu Tunalı İhtim Beyin, İmar Armağanı unvanlı (2/195) numaralı teklifi kanunisi ve Mübadele, İmar ve İskân Encümeni mazbatası. (Muvazenei Maliye Encümenine)*

5. — *Nizamnamei Dahilînin 160 ncı maddesi-nin tefsiri hakkında Tetkiki Hesabat Encümeni-nin (4/122) numaralı tezkeresine dair Nizamna-meî Dahilî Encümeni mazbatası (Ruznameye)*

Tezkere'ler

1. — *Afyon Karahisar ve Dumlupınar muha-*

rebatında ibrazı fedakâri eyliyenlerden ikiyüz otuzbir zatın İstaklâl Madalyasıyla taltiflerine dair Başvekâletten mevрут tezkere (3/176) (Mü-dafaaî Millîye Encümenine)

2. — *Sinob Mebusu Yusuf Kemal Beyfendi-nin Londra Mümessilliğine keyfiyeti tâyininin tasvib'ine dair Başvekâletten mevрут tezkere (3/176 mükerrer)*

REİS — Heyeti Aliyenize arz ediyorum.

ALİ SÜRURİ Eî. (Karahisar Şarki) — Reis Beyefendi! Encümen demin buyurduğunuz Ni-zamnamei Dahilî meselesi için müstaceliyet de teklif etmiştir.

REİS — Hangisi için? (Beş numaradaki maz-bata için sesleri) Nizamnamei Dahilînin 160 ncı maddesi hakkında değil mi efendim? (Evet ses-leri) Efendim, Ali Süruri Efendi bu mazbatanın müstacelen müzakeresini teklif ediyor.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Müsta-celen müzakeresini mi, yoksa tercihan müsta-cel mevad arasında müzakeresini mi?

ALİ SÜRURİ Eî. (Karahisar Şarki) — Reis Bey! Mazbatada münderiştir.

REİS — Encümen de müstaceliyetle müza-keresini teklif ediyor, Tensip buyurursanız reyi âlinize vaz' ediyorum. Kabul buyuranlar lûtien el kaldırsın! (Okunmadan olmaz sesleri)

İSMAİL B. (Karahisar Şarki) — Efendim! okumadan anlaşılmıyacaktı ki. Nedir müstace-len müzakere edilecek şey?

Riyaseti Celileye

Nizamnamei Dahilînin «100» ncı maddesinde Tetkiki Hesabat Encümeninin Heyeti Umumi-yeye kabul edilen Meclis bütçesinin tatbikine nezaret ve her sene nihayetinde senei sabıka hesabı kat'isini Heyeti Umumiyeye arz etmekle mükellef olduğu mezkûr olup bu itibarla encü-meni mezkûr Meclis bütçesinin murakabesine memur edilmiştir.

Heyeti Celilenin malûmu olduğu üzere emri murakabe biri kablessarf diğeri badessarf ol-mak üzere iki şekilde icra edilebilip kavanin ve nizamat ve mukarreratı Devlete ademimutaba-katı halinde sarfiyatın men'i ierasını temin et-mek keyfiyeti murakabenin kablessarf ifası min küllivüeh şayanı terçhtir. Nasıl ki, ekser Avru-pa memalikinde tatbik edildiği misillü memleke-timizde dahi Usulü Muhasebei Umumiye Kanu-

nunun 29 ve 30 nu maddeleriyle hidematı Devlet'in istilzam edeceği masarifin Divanı Muhasebatça kablessarf murakabesi kabul edilmiş olup Nizamnamei Dahilinin salinüzzikir 160 ncı maddesindeki «Meclis Bütçesinin tatbikine nezaret» cümlesi de bu maksatla vaz'edildiği anlaşılmalakta olduğu halde şimdiye kadar gerek İstanbul Mebusanında, gerek Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinde maadei mezkûrenin tatbikatı badessarf tetkikat icrası suretiyle cereyan eylemiş olduğundan hüküm Nizamnameye ve teamülâtı mezkûreye göre madde mebhuseyi tefsiren Heyeti Celilece bir karar ittihaz buyurulması arz ve istirham olunur efendim.

13 Teşrinisani 1339

Tetkiki Hesap Encümeni Reisi
Kırşehir

Bütçenin fusul ve mevaddına göre yalnız sarfiyatın tetkiki teamüle tevfiakan bundan evvel iera edilmesine nazaran nezaretin mutlak olarak kablessarf tetkik demek olmayacağı bedihidir. Binaenaleyh şimdiye kadar yapılan muamelenin muvafığı usul olmadığı kanaatindeyim.

Yahya Galib

Âza	Âza
İsparta	Denizli
Mükerrerem	Mazhar Müfid
Âza	Âza
Karahisarî Şarki	Gazianteb
İsmail	Ali Cenani
	Mezun

Riyaseti Celileye

25 . 11 . 1339

Nizamnamei Dahilinin 160 ncı maddesinin tefsiri talebini muhtevi Tetkiki Hesabat Encümeni mazbatası tezekkür edildi.

Meclisi Âli bütçesinde yapılan sarfiyatın tâbi olacağı muamele tetkikiyeye mütedair bulunan mezkûr mazbatada deniyor ki: Tetkiki Hesabat Encümeninin vazâifini tasrih ve tâyin eden 160 ncı maddedeki «Meclis bütçesinin tatbikine nezaret» cümlesi encümenin muamelâtı sarfiyeyi kablessarf tetkik etmesi lâzımgeleceğini ifade etmekte olduğu halde şimdiye kadar madde mezkûrenin tatbikatı badessarf tetkikat icrası suretiyle cereyan etmiş olduğundan bir taraftan Nizam-

name ahkâmına diğer cihetten de cari teamülâta göre 160 ncı madde tefsir edilmek icabeder.

Encümenimiz yaptığı tetkikat neticesinde 160 ncı maddenin tetkiki Hesabat Encümenine biri «Meclis bütçesinin tatbikine nezaret» etmek gibi mütemadi ve diğeri «Her sene nihayetinde geçmiş senenin hesabı katîsini Meclise arz» eylemek gibi nihai ve mahiyetleri itibariyle yekdiğerinden tamamen ayrı iki vazife tahmil eylediğini gören ve Meclis bütçesinin tatbikine nezaret etmek keyfiyeti Tetkiki Hesabat Encümeninin vazifesi cümlesinlen olduğuna göre tatbikata nezaret etmek için de müstemirren ifayı vazife etmesi lâzımgeleceği ve binaenaleyh teamülen dahi olsa ve bu sarahati nâkız muamele cereyanının doğru olamayacağı kanaatinde karar kılmıştır. Tatbikata nezaret etmenin her sene nihayetinde her hesabı katî bilânçosu yapmaktan ayrı ve daimî bir muamele olduğuna göre de bu «nezaret» tâbirinin «murakabe» mahiyetini haiz olması lâzımgeleceğinde encümenimiz izharı şüphe etmemiş ve murakabenin kablessarf ifasını Tetkiki Muhasebat Encümeninin mazbatasında zikrelediği esbabı mucibeye iştiraken badessarf tetkikat ifası suretiyle yapılacak muameleye müracaat görmüş olduğundan işbu mazbata tanzim ve müstaceliyetle müzakeresi temennisiyle Heyeti Umumiyyeye arz ve takdim kılındı.

Nizamnamei Dahilî Encümeni

Reisi Namına	Mazbata Muharriri
Karahisarî Şarki	Denizli
Ali Süruri	Haydar Rüşdü
Kâtip	Âza

Âza
Antalya

REİS — Efendim! Nizamnamei Dahilinin şimdi okunan mazbatasının yine encümeninin talebi veğ üzere müstacelen ruznameye ithali hakkında reyî âlinize müracaat edeceğim. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler lûtfen el kaldırsın... Efendim müstacelen ruznameye ithali kabul olundu.

Efendim! Sinob Mebusu Yusuf Kemal Beyefendinin Londra Mümessillğine keyfiyeti tâyininin tasvibine dair Başvekâletten mevrut tezkere var, okunacak.

T.B.M.M. Riyaseti Celilesine

Sinob Mebusu Yusuf Kemal Beyefendinin Londra Mümessilliğine tâyini Heyeti Vekilenin 14 . 11 . 1339 tarihli içtimasında takarrür etmiş olup keyfiyet Meclisi Âlinin tasvibine arz olunur.

21 . 11 . 1339

Başvekil

İsmet

ŞÜKRÜ KAYA B. (Menteşe) — Efendim! Yusuf Kemal Beyefendi gibi hukuku siyasiye ve hukuku umumiye gibi ilimleri bilen bir zatın aramızdan ayrılması şüphesiz cümlemizce mucibi teessürdür. Fakat bu teessürümüzü izale edecek yegâne teselli, kendilerinin Londra Şefareti gibi büyük, mühim ve müşkül bir mevkie gönderilmesinde ve büyük bir vazife tahmil edilmesindedir. Kendisinin muvaffakiyetini temenni ederken Meclisi Âlinin hissiyatına da terecüman olduğumu ümidediyorum efendiler. (İştirak ederiz sesleri).

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — Efendiler! Adliye Encümeni bugün yeni bir fazifei mühimmeye giden kıymetli Reisini muvakkat bir zaman için kaybedeceğinden dolayı müteessirdir ve kendisinin riyaseti bahtında; memlekete edilmiş olan hizmetleri burada lisanı şükran ile yadetmeyi bir vecibe telâkki ederek kendileri riyasette buldukları müddetçe mesaii teşriyemizi teshil için yapmış oldukları kıymetli müzaheret ve hidamattan dolayı arzı şükranı bir vazife addeyleyler ve en hâlis temenniyatını îblâğ eyler.

HÜSEYİN B. (Elâzığ) — Yalnız muvakkat değil, tashih ediniz!

SARACOĞLU ŞÜKRÜ B. (İzmir) — Efendiler, Yusuf Kemal Beyefendi aynı zamanda Hariciye Encümeni Reysidir. İktidarından, sây ve gayretinden fazlû irfanından âzamî istifade edebilmemiz için bizleri daima irşat ve ikaz etti. Bunları söylerken sözlerime iki kelimecik ilâve etmeme müsaadenizi rica edeceğim. Yusuf Kemal Beyefendi doğrudan doğruya mukadderatını kendi eline almış olan Türk Milletini temsil için Londra'ya gidiyor. Yusuf Kemal Beyefendinin evsaf ve mezayasını burada tadad edecek değilim. Onu benim kadar hepiniz ve hepimiz ve herkes bilir. Yalnız bütün dünyanın bilmesi lâzımgelen birşey daha vardır ki, o da (Demokrasi) esasına istinadeden ve hâkimi-

yeti mililyesine bizzat istinadeden bir milleti temsil eden zevatın sözü bu Meclisin, bu Hükümetin doğrudan doğruya bu milletin sözüdür. Binaenaleyh Yusuf Kemal Bey buradan içimizden ayrılırken duyduğumuz hüznü mukabil kendilerinin gideceği yerlerde memlekete yapacağı hizmetlerle bizim bu hüznümüzü tadil edeceklerini ümidediyor ve kendilerine muvaffakiyat temenni ediyorum. (Allah muvaffakiyat versin sesleri) (Söz istiyoruz sesleri).

İHSAN B. (Cebelibereket) — Hepimizin arkadaşıdır. Herkes ayrı ayrı söylerse çok zaman ister.

REİS — Efendim! Başvekâletin şimdi okunan tezkeresi; Yusuf Kemal Beyin Londra Mümessilliğine tâyini arzdan ibarettir.

İSMAIL CANBULAT B. (İstanbul) — Arz değil, rey vereceğiz burada.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Mezun addeceğiz.

REİS — O halde Yusuf Kemal Beyefendinin mezuniyetini reyi âlilerine vaz'ediyorum. Mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsınlar. Aksini de reye vaz'ediyorum. Aksi reyde bulunanlar lütfen el kaldırsınlar. Mezuniyeti müttefikân kabul edildi. (Allah Muvaffakiyet versin sesleri).

YUSUF KEMAL B. (Sinop) — Teşekkür ederim.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Biz intihabetmedik; biz mezuniyetinizi kabul ettik. Teşekkürünüzü Heyeti Vekileye yapınız. (Devam sesleri).

YUSUF KEMAL B. (Sinop) — Arkadaşlar! Ben teşekkürü: doğrudan doğruya hakımda, burad kürsüden pek büyük ve pek ziyade iltifat gösteren ve onu - zannıma göre - tasvipte dinliyen Heyeti Celileye arz edeceğim. Londra Mümessilliğine tâyin olunup olunmamağlım ayrı bir meseledir. Fakat bu Meclisi Âliden büyük teveccühlere mazhar olmak bir kimse için pek büyük bir mazhariyettir. (Lâyıksınız sesleri). Buna karşı hissedilecek şey şükrandır. Aynı zamanda Londra'ya giderken bunu duyan mümessil kendi zannınca, kanaatime tahammül ettiği yükün ağırlığını daha ziyade ağırlatıyor, çünkü bu söz ben arkadaşınız için en büyük bir taziyane teşvik olmakla beraber aynı zamanda «Yapacağım iş pek ağır-

dır, hatvelerine dikkat et, işine dikkat et!..» ihtarını şâmildir. Onun için cümlemize ayrı ayrı arzı şükran etmekle beraber hepimizce malûm ve âdeta bedîhî olan meseleyi arz edeyim ki, dünyada Büyük Millet Meclisinin memurlarının muvaffakiyeti daima Büyük Millet Meclisinin gahiyyeti mânevîyesinin kudretinde, azametindedir. (Alkışlar) Ben bu kudret ve azamete, bu teveccühle beraber istinadederek Cenâbı Hakktan sizin tasvibinize mazhar olabileceğim ve binnetice memleketimizin âzâmlarına menâfiine hadim olabileceğim mesaide muvaffak eylesin niyaz ederim. (Alkışlar, Allah Muvaffak eylesin sesleü).

Takrirler

1. — *Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin bilâmazeret Mecliste bulunmayan âzâmların kistleyem icrasına ve üç yoklamada bulunmayanların da isimlerinin gazete ile ilân edilmesinin tahtı karara alınmasına dair takriri (4/126) (Ruznameye)*

MUSTAFA B. (Tokad) — Ne lüzumu var, mektep çocuğu muyuz biz, başka bir iş kalmadı mı?

2. — *Kastamonu Mebusu Hasan Fehmi Bey efendi ve rüfekaasının, Of kazasında Darü'lhilâfe Medresesi teşkilî hususunun 1340 bütçesinin nazarı dikkate alınması temenniyatına dair takriri (4/97) (Başvekâlete)*

3. — *Maraş Mebusu Abdülkadir Bey ve rüfekaasının, Bedeli Nakdî Kanununun tercihan ve müstacelen müzakeresi hakkında takriri*

REİS — Reyî âlinize arz edilmek üzere okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Bedeli Nakdî alınması hakkındaki Kanunun tercihan ve müstacelen müzakere edilmesini teklif ederiz.

Maraş	Karahisar Şarki
Abdülkadir	İsmail
Gümüşane	Konya
Zeki	Fuad
Siverek	Mardin
Mahmud	Derviş
İstanbul	Bayezid
Ali Rıza	Şefik

Denizli
Haydar Rüşdü
Saruhan
Abidin

Hakkâri
Nazmi
Zonguldak
Halil

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Benim takririm ne oldu Reis Bey? Niçin okumadınız?

REİS — Ruznameye aldık efendim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Okursunuz, kabul edilirse ruznameye alırsınız.

REİS — Abdülkadir ve rüfekaası beylerin, Bedeli Nakdî Kanununun tercihan ve müstacelen müzakeresi hakkındaki..

VEHBI B. (Karesi) — İsticalin aleyhinde söyleyeceğim Reis Bey.

Efendim! Geçende de bilvesile arz ettim. Ruznamede birçok efradın hukukuna taallük eden birçok maddeler var. Tefsire mütaallik olan bu maddeler sahipsiz kalıyor. Bilhassa isticali talebedilen bu madde, esasen Meclisi Âlice müzakeresi kabil olmayan bir maddedir. Sebebini arz edeceğim. O da henüz hizmeti askeriyenin müddeti tesbit edilmemiştir ki, ona kabil ne kadar Bedeli Nakdî almak lâzımgelir ve Bedeli Nakdî ashabı ne kadar hizmet etmelidir? Bilelim. Bunları burada nasıl münakaşa edeceğiz? Binaenaleyh lâyhâ bilâkis Müdafaai Milliye Encümenine gitmelidir ve orada hizmeti askeriyeye müddeti tesbit edilmelidir ve kimlerden Bedeli Nakdî alınmak lâzımgelir, gelmez ve alındığı zaman ne kadar alınmak icabeder? Bunlar da tesbit edilmelidir. Onun için ortada isticali mucip bir şey yoktur.

REİS — Efendim evvelâ müstaceliyeti, bahdehu tercihan müzakereyi ayrı ayrı reyî âlinize arz edeceğim: Müstaceliyeti kabul eden rüfeka lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reyeye vaz'edeceğim efendim. Müstacelen müzakeresini kabul etmeyenler ellerini kaldırsın. Müstacelen müzakeresi kabul olunmadı efendim.

Evrakı saire

1. — *Kurtuluş Bayramının tesidedildiğine dair Inoz Müdafaai Hukuk Riyasetinden mevрут telgraf:*

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Kazamızın yevmi istihlâsı münasebeti mübeccelesiyle Yunan zulüm ve esaretinden bizleri tahlis uğrunda ihrazi rütbei şahadet eden

mukaddes şühedamızın ervahına mevlidişerif kıraat ve zimemderanı umurumuzun vatanın teali ve terakkisine mâtuî âmâlinde mazharı tevfikatı İlâhî olması temenniyatı Barigâhı Ahadiyyet kılınmış olmakla bu sevimli günleri bizlere yaşatan Gazi Paşamızla Kahraman Ordumuza ve Meclisi Âli âzayı kiramına arzı teşekkür ve minnetari eylediğimizin îblâğına delâlet buyurulmasını kaza umum halkı namına istirham ey'eriz efendim.

Inoz Müdafaai Hukuk Reisi Müftü
Edhem Mehmed Hilmi

REİS — Efendim, tensip buyurulursa Di-
vanı Riyasetçe münasip cevap yazalım.

Efendim, üç telgraf daha gelmiştir.

2. — *Edirne'nin Kurtuluş Bayramının tes-
dini dair Büyük Millet Meclisi Reisi Fethi Bey-
efendiyle Edirne Belediye Riyasetinden ve Me-
bus Faik Beyle rüfekasından mevrut telgraflar.*

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Edirne şehrinin Kurtuluş Bayramında Mec-
lisi Âliyi temsilen hazır bulunmak üzere in-
tihap buyurulan heyetimiz İstanbul'da resmî
ve gayriresmî merasimi mahsusayla istikbal
ve iki gün şehir ahali muhteremesi namına izaz
edildikten sonra Edirne'ye hareket edildi. He-
yet İstanbul'dan Edirne'ye kadar güzergâhta-
ki bütün istasyonlardan her sınıf halk tarafın-
dan büyük tezahürat ve merasimi askeriyeyle
istikbal olundu. Edirne'de gerek ahali mahal-
liye ve bütün mülhakattan gelen heyetler ta-
rafından muhtelif vesilelerle Meclisi Âli namı-
na hakkımızda izhar olunan pek samimî me-
seri ihtiramkârane bizi pek ziyade mütehas-
sıs bırakmıştır. Muhterem Edirneliler bütün Tür-
kiye ile beraber şehir ve vilâyetlerini tahlis eden
Türkiye Cumhuriyetinin Reisi Muhteremesiyle
Büyük Millet Meclisi âzayı kiramına hissiyatı
şükürgüzeranelerinin îblâğına heyetimizi tev-
kil ve Garbî - Trakya'daki Türk ahalisinin mâ-
ruz olduğu mezalimden dahi müessir bir lisan
ile bahsederek bu hale nihayet verilmesi te-
mennilerini tekrar ettiler. Salı günü sabahleyin
Edirne'den hareket ve avdet edileceği arz olu-
nur efendim.

Büyük Millet Meclisi Reisi
Ali Fethi

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Kurtuluş günümüzü tesit ve tecezzi kabul
etmiyen Türkiye'mizin bir kısmında kalan kar-
deşlerimizin halâsını temenni için Sultan Selim'-
in harîmi muallâsında toplanan Türkiye halkı
istirhamımızı bilkabul Meclisi Âliyi temsil et-
mek üzere lûtfen izam buyurulan Heyeti Muhteremei
Mebuseyi kendi aralarında ve aynı hissiyat ile
mütehasıs görmekle mesrur ve müf-
tahir olduğu halde Meclisi Âliye karşı hissi-
yatı minnettaranesini izhar ve temadii muvaf-
lakiyetleri temenniyatını bütün samimiyetle-
riyle tekrar eylediklerini maalikhtiram arz ey-
lerim efendim.

Edirne Belediye Reisi
İbrahim

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Trakya'mızın Kurtuluş Bayramı bugün en
samimî ve kalbî tezahüratla tesidedilmiş ve vi-
lâyat halkı halâskârları hakkında en hakiki
hissiyatı minnetdaranesini izhar ile Meclisimi-
zin muvaffakiyatı ve milletimizin saadeti te-
menniyatı tekrar edilmiştir. Yalnız bizim için
değil belki bütün Türk ve hattâ İslâm âlemi
için pek mütehasıs bir kıymet ve ehemmiyeti olan
bugünün tes'idi merasiminde Meclisimizi temsi-
len izam buyurulan Heyeti Muhteremenin huzu-
ru zulümün en acı tecelliyathını görmüş olan
Trakyalıların kalbini en coşkun meserretlerle dol-
durduğu gibi Meriç'in öte tarafında el'an mâ-
ruzu zu'molan kardeşlerin enini dilhıraşına mu-
kabil kendileri için bir membai ümîd ve teselli teş-
kil eylemiş olduğu maalikhtiram arz olunur.

Edirne Mebusu Edirne Mebusu
Faik Refik

Kırkkilise Mebusu Tekirdağ Mebusu
Fuad Faik

Tekirdağ Mebusu
Cemil

REİS — Efendim! Tensip buyurulursa Di-
vanı Riyasetten münasip cevaplar yazılsın. (Hay
hay sesleri)

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — Ziraat Bankasının 1339 senesi bütçe lâ-yihası (1/234) ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

REİS — Efendim ruznamei müzakerata geçiyoruz. Malûmuâliniz Ziraat Bankası bütçesi mü-

zakeresi kalmıştı, ona devam ediyoruz. Beşinci fasılda kalmıştık. Yalnız müzakerata başlamazdan evvel sehvi tabı olarak küçük bir şey arz edeyim : Yekûnu umumîde yirmibin olarak tabedilmiş halbuki otuzbin lira olacaktır ki, ayrı ayrı yazılan rakamların yekûnunda zaten otuzbindir.

Fasıl	Madde	Encümence teklif olunan
	Üçüncü kısım	
5	Merkez ile mülhakât beyinde müşterek masarif	
	1 Tab'iye, teclidiye, kırtasiye	20 000
	2 Hareirah ve yevmiye	50 000
	3 Demirbaş eşya çürütme payı	5 000
	4 Ebnîye inşaat ve tamiratı	25 000
	5 Hükümet konaklarına bedeli iştirak	30 000
	6 Akçe bendiye ve nakliyesi	1 500
	7 Mecalîs heyeti müstahdemînine alt hissei temettü	42 000
	8 Masarifi gayrimelhuza	1 000
	9 Yeniden küşadolunacak şube ve sandık masarifi	0
	10 Maaşat ve masarifi tedrisiye	42 254
	11 Evrak ve defatiri matbua nakliye ve bendiyesi	5 000
	12 Fabrika ve tamirhane masarifi	20 000
	13 Alât ve levazımı ziraiye nakliye ve bendiyesi	5 000
	14 İstanbul Şubesine ait havale tebligatı posta ücreti	1 000
	15 Hissei menafi masarifi tahsiliyesi	4 000
		<hr/>
	Beşinci faslın yekûnu	224 754
		<hr/>
	Üçüncü kısmın yekûnu	224 754
		<hr/>

Efendim! Beşinci fasıl hakkında söz istiyen var mı?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Geçen günkü celsede Heyeti Muhteremenize arz etmiştim ki bir bütçe lâyihaî kanunîyesi Meclisi Âlinize verildikten lâakal üç dört gün sonra ve üzerinde yapılacak tetkik ve tettebbuatından sonra onun hakkında bir fikir edinilebilir ve ona göre müdavelei efkâr edilebilir. Maatteessüf o usul tatbik edilmemiştir. Geçen gün elimize verilen bütçede sabahleyin çekmecelemize konulduktan bir saat sonra müzakere cereyan ettiği için birçok noksanlar kalmıştır. Onu arz edeceğim.

REİS — Müzakere heyeti umumîyeye ait değildir.

Rica ederim. Beşinci fasıl hakkında müzakere başlamıştır. Heyeti Umumiyyede müstacelen müzakeresini kabul etmiştir.

ZEKİ B. (Devamla) — Hepsi öyledir. Yalnız erkâm vardır beyefendiler. Ziraat Bankasının mevcudu malîsi onbeş milyon liradır. Bunun dört milyon küsur lirası Maliye Vekâletinden matlubatı oluyor, bugün bankanın elinde mevcudolan sekiz milyon liradır. Dört milyon da 1334 senesinden beri milletten hissei iade olarak topladığı para vardır ki, mecmuu oniki milyon liradır. Bu oniki milyon liradan işletmek parası olarak (935 698) lira varîdatı seneviye ve buna mukabil (926 742) lira da masraf gösterilmiştir. Bu erkâm içerisinde vehleülâda nazarı dikkati

cellbeden (8 956) lira bir temettü görülüyor. Halbuki bu temettuatın içerisinde; üçüncü kısmın onikinci maddesinde, fabrika ve tamirhane kısmında Konya'da bir tamirhane teessüs etmiştir. Bendeniz burada bulunan Konyalı arkadaşlarımıza soruyorum : Konya'da Banka Müdüriyeti Umumiyesi alâti ziraiyenin tamiri için yirmibin lira sarf etmiş midir? Ve bu müessese elyevm mevcuttur mudur? Ve yine o müessese otuzbin lira varidat getirmiş midir? Çünkü onun imarı için bütçeye yirmibin lira masarif gösteriliyor ve tamirattan otuzbin lira varirat konulmuştur. Bendenizin yaptığım tetkikatta Konya vilâyetinde ne böyle bir tamirhane mevcuttur ve ne de böyle bir varidat vardır. Bana öyle geliyor ki, banka bunu ileride yapacağı tamirhane için vaz' ediyor. İleride yapılacak bir tamirhane otuzbin lira varidat ve yirmibin lira masarif gösterildiği vakit oniki bin lira kadar bir meblâğın varidattan çıkarılması lâzımgelir ki, netice itibariyle bütçede bulunan sekizbin lira temettü yerine ikibin lira açık kalıyor.

REFİK B. (Konya) — Bu tamirhane yapılabilmektedir.

ZEKİ B. (Devamla) — Evet yapılacaktır ama, onun imarı için yirmibin lira, ondan hâsıl olacak temettü için otuzbin lira konmuş ki, orta yerde böyle bir şey yoktur.

Saniyen burada mecalis heyetiyle müstahdemîne hissei temettü olarak kırkiki bin lira vardır. Beyler! Hissei temettü kırkiki bin lira! Acaba banka ne kazanmıştır? Bu kırkiki bin lirayı vermek için tabiatıyla bir kaidei esasiye vardır. Bankalar işlettiği paranın hasılatından nizamnameleri mucibince müstahdemîne % 2 ve % 3 ikramiye verir. Yapmış olduğumuz hesabatta bankanın bir senelik mesaisi neticesi olarak bütçesinin açık olduğu görülüyor. Bütçesi açık olduğu halde bunu nereden vermiştir? Banka resülmalinden mi vermiştir? Bu 1338 senesinden müdevver müstahdemîne verilmek üzere bir para olabilir. 1338 senesi bütçesinde acaba oraya ne gibi bir erkam vermiştir? Oradan müdevver bir erkam var mıdır Bu bize meçhuldür. Yani erkamın heyeti umumiyesi birer birer çürüğe çıkacaktır. Sonra beyler! Banka senevi bir milyon lira temettü gösteriyor ki varidatı umumiyesinden Menafi' Hissesi olarak halktan bir milyon lira alıyor ve şimdiye kadar banka elinde mevcudolan oniki milyon lira-

yı işletmesiyle - bu fakir milletin kendi kesesinden, çarğından, dışından, tırnağından artırarak senede bir milyon lira iane verdiği halde - heyeti umumiyeyi gösteren şu erkamdan ne gibi bir temettü hâsıl oluyor Köylünün tohum parasını bile veremiyoruz. Birtakım fazla masraf ve hayali erkam karşısında bulunuyoruz. Sonra beyler, burada şayanı istigrabolan bir şey daha vardır. Burada erkam içinde bir Ziraat Mektebi vardır. Ziraat Bankasının Maliyeden matlubatına karşı, bu mektebin hasılatı ve mektebin hasılatından maada Malatya'daki Sultansuyu çiftliğinin hasılatını Maliye Vekâleti Ziraat Bankasına devretmiştir. Buradaki erkama bakarsanız Ankara Ziraat Mektebinin işletme varidatı sıfırdır. Halbuki bendeniz öyle zannediyorum ki, ben aldığım gibi birçok arkadaşlarım da yağ ve peynire olan ihtiyacımızı oradan iştirâ etmişizdir. Efendiler! Pekâlâ, önümüzdeki bir bütçede - ben kendim para verdiğim halde - orada varidatı sıfır görürsem, beni affedersiniz, heyeti umumiyesinde iştibah edersem ben bunda mâzurum. Bendenizin yapmış olduğum tetkikata nazaran gerek hasılatı ziraiyeden ve gerek şundan ve gerek bundan bankaya verilmiş bir şey vardır. O eşyanın kıymeti onbeş bin lira yapıyorki, bu, burada gösterilmemiştir. Saniyen bu varidat erkamı üzerinde yapmış olduğum tetkikatta görüyorum ki varidat burada 500 bin lira olarak gösteriliyor ki bendeniz 400 bin liradan fazla bulmamışım. Neticei umumiyesiyle Heyeti Muhteremenize şunu arz edeyim ki senenin nihayetinde ve iş son derece boğaza geldiği vakit bütçe gelir ve bir taraftan da Hükümet ve müessesatı resmiye bunların bir an evvel kabul edilmesini ve diğer bir taraftan da mebus arkadaşlarımız vakit gecikti diye dışarı çıkmak istiyorlar.

Halbuki biz bu bütçeyi bu şekilde kabul ettiğimiz takdirde masarif çoğalır. Milletın hüsnüidaresi altında köylünün ve asıl bizim efendimiz olan o fakir köylünün idaresi ciheti neye mâtuf ise ona göre bir talimatname ile gelmesi lâzımdır. O vakit onu kabul ederiz ve masrafını da tenzil ederiz. Yoksa böyle sıkboğaz ederekten, gümrükten mal kaçıran gibi bizim önümüze gelen bütçelerden bize kurtuluş yoktur efendiler! («Bu sözler heyeti umumiyesi hak-

kindadır» sesleri.) Hem heyeti umumiyesi, hem de faslıdır.

ISMET B. (Çorum) — Efendim Zeki Beyefendi bütçenin heyeti umumiyesi ve müzakere edilmiş, kabul edilmiş olan varidat cetveli hakkında uzun uzadıya izahat verdiler. Halbuki müzakere edilecek şey beşinci faslıdır. Beşinci faslın bâzı mevaddına ait bâzı mütalâatta bulundular. Bütçenin heyeti umumiyesinin müzakeresi esnasında bendeniz de bulunuyordum. Bittabi heyeti umumiyenizin muntahap bir âzası olarak dört aydan beri Ziraat Bankası Meclisi İdaresi âzası meyanında bulundum. Bankanın bütçesi ve muamelâtı sairesi hakkında malûmat hâsıl etmekliğim lâzımgelirdi ve o malûmatı da almış ve bankada epeyce tetkikat ve tettebbuatta bulunmuştum. Fakat Heyeti Âliyeniz bu bütçenin heyeti umumiyesi hakkındaki müzakereyi kâfi gördü. Bendenizin mütalâatını dinlemedi; fasıllara geçti. Keza fasılların dördünü de ikmal ile beşinci fasla geldi. Eğer Heyeti Aliyeniz Zeki Beyin varidat cetveline ve saireye ait söylediği sözlerin mukarini hakikat olmadığımı dinlemek isterseniz size hakiki erkam ile malûmat veririm. Fakat müzakereyiz beşinci fasla aittir.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Beyefendi, ben söz söylediğim vakit heyeti umumiyesi hakkında söylenemez diye lâkırdı oluyor da size nasıl müsaade ediyor? Benim söylediğim heyeti umumiyesindeki erkama aittir.

REİS — Rica ederim. Söz vermiyorum.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Reis Beyefendi! İsmet Beyefendi bir mebus sıfatıyla mı söylüyor, yoksa bankanın heyeti idaresi namına mı söylüyor?..

ISMET B. (Devamla) — Efendim! Bendeniz mebusum, binaenaleyh mebus olarak Ziraat Bankası Meclisi İdaresine âza intihabedildim. Binaenaleyh...

REİS — Rica ederim cevap vermeyiniz!

ISMET B. (Devamla) — Binaenaleyh ben malûmatımı mebus olarak arz etmek vazifesiyile mükellefim ve mebus olarak bu malûmatı arz etmek mecburiyetindeyim. Bu bütçe bundan üç ay evvel tanzim edilmiş ve Heyeti Âliyenizden Muvazenei Maliye Encümenine gitmiştir. Binaenaleyh Muvazenei Maliye Encümeni diğer devairin ve mülhak bütçelerin maddelerine aid olan erkam hakkında söyleyeceğim. Bu fabrika

ve tamirathaneler hakkında olan erkam niçin konmuş, niçin açılmamış? Bu gibi şeyler mevcuttur. Bendeniz malûmatımı söylüyorum.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Rica ederim Beyefendi, ben size söylemiyorum, söz istiyorum.

REİS — İstirham ederim, beşinci faslın haricine çıkmayınız!

ISMET B. (Devamla) — Efendim beşinci fasıldaki temettüattan mecalis heyetiyle müstahdeminin ikramiyesi 42 bin liradır. Binaenaleyh bankanın masrafiyle temettüatı tekabül ediyor. Kırkiki bin lira Ziraat Bankası Kanununun sarahatine göre temettüatı sâfiyenin % 10 u mecalis heyetiyle memurlarına taksim edilir ve onun sureti taksimi hakkında bir de nizamname vardır. Bu nizamname mucibince % 10 un yekûnu umumisinden yedisi Meclis heyetine, diğer aksamı memurini sairesine taksim olunur. Yani bu taksimat nizamnamede bu nisbet dâhilinde yapılır. Binaenaleyh buradaki rakam bu senenin ve geçen senenin hesapları değildir. 1334 senesi hesabı katısında tahakkuk eden temettüatın % 10 udur. Binaenaleyh 1334 senesinde ifayı vazife eden Meclis heyetiyle memurini sairesine vereceği paradır. Kanunen haklarıdır, alacaklarıdır. Bundan dolayı bu meblâğ konmuştur. Kanuni bir rakamdır. Burada yeniden küzadolunacak şube ve sandık masarifi diye sıfır konmuştur. Evvelki bütçelerde böyle bir serlevha mevcuttu. Halbuki senenin iptidasında yapılan bütçeye Ziraat Bankası Heyeti İdaresinin salâhiyeti dâhilinde olan şube küzadı için alehtlak karşılık konurdu. Ziraat Bankasının açabileceği şubeler için sarahaten kadro raptedilmiş ve tahsisat sırasına alınmıştır. Bundan dolayı buraya sıfır konmuştur. Sonra «Fabrika ve tamirhane masraf veya varidatı» diye beyanı mütalâa ettiler. Bu bütçenin üç ay evvel Heyeti Âliyenize verilmesi itibariyle Konya'da açılacak fabrikaya, aynı zamanda masraf, aynı zamanda irat konmuştur. Binaenaleyh bu bütçe o zaman Heyeti Aliyenizden eğer çıkmış olsaydı bittabi senenin sekiz ayında açılacaktı; fabrika teessüs edecek ve imalâttan iradını da koyacaktır. Bu ne vakit açılırsa sarf edilecektir ve ne vakit açılırsa varidata irat konacaktır. İrat masraf kabilinden bir şeydir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Nasıl olur, yani tahakkuk etmeyen bir şey nasıl konur?

İSMET B. (Devamla) — Tabiiye ve teclidiye parası alelâde tahsisattan ibarettir. Hareirah ve yevmiye kezalik bunlar da alelusul konulmuştur. Ebniye inşaat ve tamirâtı diye konulan şey de bankanın yapacağı tamirattır. Bu fasılda başka türlü itiraz edecek bir şey yoktur; bermûtat masariftir ve masarifi müşterekeden ibarettir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Yalnız Konya'da açılacak fabrika hakkındaki izahatınızı kâfi görmedim.

İSMET B. (Devamla) — Konya'da fabrika ve tamirhane açılacaktır. Bunun için bu tahsisatı koyacağız. Fakat bu tahsisatı verdiğiniz zaman açmaya teşebbüs ederiz.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Nasıl konur?

İSMET B. (Devamla) — Konur. Açıldığı zaman işe başlayan tamirhanenin varidatı da bu yere konur.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Nereden konacak? Tahakkuk etmiyen varidat konmaz.

İSMET B. (Devamla) — Konur efendim bütçenin varidat fashna, fabrika açılırsa para konur. Varidat konur.

AHMED MAHİR Ef. (Kastamonu) — Zeki Beyefendinin dermeyan ettiği gibi bura Ziraat Mektebi hakkında ne varidat, ne masarifat vardır. Sıfırdır. Bunu ben anlıyamadım.

REİS — Maliye Vekili Beyefendi, lâtfele teşrif buyurun!

İSMET B. (Devamla) — Bendeniz söylüyeyim.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Kanunen memuru mahsusu söyler ve memuru mahsusu buradadır.

İSMET B. (Devamla) — Çok rica ederim. Beni Meclisi idareye âza intihabedersiniz de beni niçin dinlemezsiniz?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Vehbi Beyefendinin pek haklı olarak söylediği lâkırdı tahakkuk etmiştir.

İSMET B. (Devamla) — Hakkı tetkiki olan bir Meclis Reisinin sözünü dinlemek istemezseniz izahatıma hacet yok demektir. («Dinleriz» sesleri, «devam» sesleri.) Efendim! Ankara Ziraat Mektebi bir kanunla mintaka mektebi olmuştur. Bunda üç türlü idare vardır. İdarenin birisi doğrudan doğruya Ziraat Mektebinin idaresidir. Binaenaleyh bunun sureti idaresi ve

teftişi, talebesinin ve muallimlerinin tâynini ve murakabesi tamamen İktisat Vekâletine aittir. İktisat Vekâletinin bütçesinde mektep için konan masraf burada yedinci fasla konur, irat ve masraf olarak bankaya alınır. Orada bir de makinist sınıfı vardır. Makinist sınıfına aidolan masraf da masarifatı tedrisiye ve maaşat namıyla onuncu fasıldaki maddede mevcuttur. Bir de çiftlik idaresi vardır. Çiftlik idaresinde, kanunun birinci maddesinde gösterildiği veçhile Ziraat Bankası oraya sermaye vaz'eder. Binaenaleyh sermaye tahsisat değildir. Sermaye çiftliğe ikrazat hesabından verilir, sene nihayetinde hesabı görülür. İradı varsa alınır, iradına konur ve iradı yoksa çiftliğin irat getirecek bir şekilde ifrağına çalışılır. Binaenaleyh burada yapılacak şey Ziraat Mektebinin masarifi karşılığı olan İktisat Vekâleti bütçesindeki tahsisatın mürakkam olan bir kısmını buraya koymaktır. Yani nakden alıp oraya sarf etmektir. Diğer de makinist sınıfına aidolan maaşat ve sarfiyatı tedrisiye olarak konmaktır. Sermaye, kabili tenmiye sermaye içerisinde çiftliğe ikrazat kısmında dâhildir. Buraya konamaz, konamazdır.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Reis Bey, müsaade buyurunuz, bir şey soracağım. Ankara Ziraat Mektebinin işletme varidatı namıyla hiçbir şey yok mudur?

HÜSEYİN HÜSNÜ Ef. (Isparta) — Vardır efendim; nihayetinde gözleyin.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Buraya konulmamıştır da onun için soruyorum.

İSMET B. (Çorum) — Ankara mektebinin -ki çiftlik idaresi bankaya aittir - çiftlik idaresinden ve sonra bankanın 1336 senesinden beri bütçelerinin muamelâtı umumiyesinin, hesabının, sermayesinin ve Hükümetteki matlubatına hesabı burada vardır. Bu hesapları katî olarak söylüyecaktım. Fakat siz bütçenin heyeti umumiyesinin müzakeresini kâfi gördünüz ve dinlemediniz. Binaenaleyh bu bütçeyi yapan bankanın zimamdârânı -size açık söylüyeyim - 1336 senesinde sekiz aylık bütçe yapmıştır. 1333 senesinin Şubatında 1337 senesi bütçesini bir kanunla kabili tatbik olarak kabul etmiştir. Fakat o bütçe nâkıstı ve sonra istihlâs edilen memleketlere ait diğer bütçeler de yapılmıştır. Böyle bir bütçe ile işliyen zimamdârânın işlerini birer birer sorarsanız

hepsi için katî cevap vermeye hazırım. Ne vakit isterseniz Ziraat Bankasının Meclisi İdare Reisi sıfatıyla en hakiki rakamları gösterebilirim.

RASİH Ef. (Antalya) — Efendim! Beşinci faslın muhtevi olduğu onbeş maddeden müsmir üç madde vardır. Bir sıfırla geçiyor.

İSMET B. (Devamla) — O ciheti izah ettim efendim!

RASİH Ef. (Antalya) — Arz edeceğim, zatâlinizin beyanatını dinledim, diğeri fabrika ve levazım masarifi, ikincisi de alât ve levazımı ziraiye nakliye ve bendiyesi. Bendenizin sözüm yeniden küşadedilecek şube ve sandıklar ile alât ve levazımı ziraiye, nakliye ve bendiye kısmına aidolacaktır. Yeniden küşadolunacak şube ve sandıklar için, «Ayrıca mezuniyet aldık, binaenaleyh burada tahsisat koymaya bundan dolayı lüzum görülmedi.» buyurdunuz galiba İsmet Beyefendi!

İSMET B. (Devamla) — Hayır efendim! Müsaade buyurursanız bu suale bendeniz izahat vereceğim. Efendim, sözüm şudur. Bütçe, sene başında çıktığı için Ziraat Bankaları şubelerinin ilgasi, küşadı salâhiyeti Meclisi İdareye aittir. Senesi içinde bir şube açılmasına ihtiyaç hâsıl olursa ona ihtiyaten, açılması için bu fasıl konurdu. Fakat açılmasına Meclisi İdare karar verirse onun karşılığı bu tahsisata girerdi ve meclisi idarelerin açılmasına karar vereceği sandıkların tahsisatı bu sene şubeler meyanına girmiştir. Başka yoktur.

RASİH Ef. (Antalya) — Bu kısımda diğeri bir cihet vardır. Bankalar; yani şubeler ifayî vazife hususunda memurlarının azlığını bahane ediyor, memurlarımız azdır diye çiftçilerimiz ihmal ediliyordu. Bu yüzden birçok çiftçilerimiz ziraat mntakalarımız bankadan istifade edemiyor. Şöyle ki, bir muhitte, bir şubenin ikrazatı olan bir muhitte diğeri bir şube açılması zarureti hâsıl olunca o şubeden sermaye ayrılmak icab ediyor. O şubeden sermayeyi ayırmak için yeniden tesis edilecek şube, ayrılacak olan sermaye ile ve oradaki çiftçilerin eski şubelere borçları yahut alacakları varsa onlar tesbit edilerek ayrıca bir defter olacak... Bu cümleden olarak kendi dairei intihabiyemden bir misal getireyim. 1329 da ve 1330 da teşekkül etmiş livamızda dört kaza vardır ve her dört kazada

Ziraat Bankası şubesi açılması zarureti kabul edildi. Çünkü her dört kazada, livanın en çok ziraati olan ve Ziraat Bankasıyla en çok alâkası bulunan bir muhittir. Fakat 1330 senesinden beri bugüne gelinceye kadar arz ettiğim veçhile sırf kayıtlarını ve meselâ Manavgad kazasının kayıtlarını, oranın vaktiyle merbut olduğu Alâiye Şubesi çıkarıp vermediğinden dolayı Manavgad'da şube açılmıyor. Bundan başka (Korkudeli) kazasına aidolan kayıtları da Antalya çıkarıp vermediğinden dolayı Korkudeli'nde de şube açılmıyor. Finike'ye aidolan kayıtları da Elmalı şubesi çıkarmadığı için orada da açılmıyor. Halbuki Korkudeli ile Manavgad kazaları Anadolu içerisinde en çok ziraati olan kazalardır. Arz ettiğim üç kaza üç senedir mütemadiyen müracaat eder, mütemadiyen meclisi idarelerle merkez ve aidolduğu şubeler arasında muhabere cereyan eder. Fakat bir türlü ikraz muamelesi yapılamıyor ve ne de yapmanın inkâmı vardır, fiilen inkâmı vardır. Fakat orada bankada çalışan arkadaşlar muamelelâta yetişemiyoruz diyorlar. Bendenizin bu yetişemiyoruz sözü üzerinde biraz duracağım geliyor. Çünkü Harbi Umumi senelerinde ikrazat yapmamışlardır ve mütemadiyen bankalarda oturmuşlardır. Çalışmamışlardır. Bu kayıtları çıkarmamışlardır. Onun için bütçenin bu kısmı mevzubahsolurken İktisat Vekili Beyefendi çiftçilerin ihtiyaçlarını bir an evvel temin etmek için arz ettiğim bu bahaneleri, sebepleri izale ettirerek bir an evvel küşadını temin etmelidirler.

Diğeri: Onüçüncü madde hakkında, yani nakliye ve bendiye maddesi hakkında yine banka tarafından izahat vermek istiyen gerek İsmail Beyefendi ve gerek diğeri beyefendi biraderimizden de alât ve edavatı ziraiyeyi istizah edeceğim. Bizim vaktiyle bir kanun yapıp da o kanunun hüsnütatbikini Ziraat Bankasıyla alâkadar kıldığımız bir cihet vardır. Bu kısımda o cihet dâhil midir, değil midir? O da alâtı ziraiye için gelecek olan gaz ve benzinler hakkında Ziraat Bankasının bir tavassutudur. Böyle bir tavassutu vardı. Fakat Ziraat Bankası tavassuttan imtina mı ediyor diyelim? Bu kanun mevkii tatbikten kalmıştır. Çiftçilerimiz bu hususta her yerden şikâyet etmektedir. Bu husus hakkında İsmet Beyefendi bizi tenvir buyurlarsa çok minnettar kalacağım. Bendeni-

zin bu iki nokta hakkındaki mâruzatım bundan ibarettir.

TAHİR B. (Giresun) — Efendim, bendeniz bankanın varidat kısmı için bir şey söylemiyeceğim. Bütçelerin vâridat kısmı yanlış bir hesapla tanzim olunup Meclisi Âlinize gelemez zannındayım.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Fena kanaat değil! Çok iyi.

TAHİR B. (Devamla) — Bendeniz tahakkuk etmiş mekadir üzerinde, yani yalnız masarifat kısmı üzerinde söyleyeceğim Malûmu âliniz Meclisi Âlinizde her dairenin bütçesini kabul ettiğim zamanlarda memurunin de maaşatına az - çok zamlar yapılmış ve kabul edilmiş olduğu halde bu bütçede, yani Ziraat Bankası bütçesinde banka memurlarının maaşatına velev ki, cüzi bir zam bile yapılmadığı görülmektedir. Banka memurları da diğer memurlar gibi insandır. Tabii bunu kabul edersiniz zannındayım. (Fasla ait değil sesleri)

İSMET B. (Çorum) — Bu fasıl, memurin maaşatı faslı değil.

NECİB B. (Mardin) — O geçti. Geçmiş olsun! (Handeler)

ZEKİ B. (Gümüşane) — Zamaim yüzde otuzdan elliye kadar bütün memurine vardır.

TAHİR B. (Giresun) — Bendeniz görmedim. Fasıllar hakkında başka diyeceğim yoktur. Yalnız memurîn maaşatına zam hakkında söyleyorum. Zam yapılmıyor. Yine sabıkı misillü oluyor. Halbuki bu da kesri şevkı muciboluyor. Bu caiz değildir.

REİS — Efendim! Başka söz istiyen yok.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim, bendenizin suallerine cevap verilmemiştir. Memuru mesulü tarafından suallerime cevap verilmesini istiyorum. Ziraat Mektebinin vâridatı var mıdır, yok mudur? Bunu da anhyacağız.

SADIK B. (Karahisarı Saib) — Reis Bey, müsaade buyururlarsa iki söz söyleyeceğim. Dairei intihabiyemden Çivril kazasında Ziraat Bankası şubesi açılması mutasavverdir. Rasih Efendi hazretlerinin dedikleri gibi eğer on sene sonra açılacaksa... Rica ederim; lâyihadan çıksın ve bu suretle halka verdiği parayı almak yirmi saatlik yere gitmek zahmeti bankaya tahmil edilsin; ve oraya gitsin alsın.

ZİRAAT BANKASI MÜDÜRÜ UMUMİ MUAVİNİ CEMAL HÜSNÜ B. — Efendim Zeki

Beyefendinin sordukları sualin cevabı ellerindeki matbu lâyihanın esbabı mucibe kısmının dördüncü maddesinde sarahaten yazılmıştır. Müsaade buyurursanız tekrar okuyayım.

(Ankara Ziraat Mektebi işletme varidatı: Senei sabıka bütçesine Ziraat Mektebi işletme vâridatı olarak bir miktar ithal edilmiş idi ise de takriben bir sene zarfındaki tecrübe, mektebi mezkûrun varidat temin etmiyeceğini isbat eylediğinden işbu maddeye bir şey vaz'edilmedi) denilmiştir.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Yani bir şey yoktur.

CEMAL HÜSNÜ B. (Devamla) — Denilmiştir; şimdiye kadar da böyledir. Bunun hakkında banka ile İktisat Vekâleti arasında muhabere vardır.

Diğer Rasih Efendi Hazretlerinin buyurduğu meseleye gelince: Evvelâ, yeniden açılacak şubeler için banka kanun ve nizamnamesinde bir usul vardır. Bu mahallerin Hissei Menafiinden mütahassıl sermaye; behemahal ihtiyacı mahalliyi temin edecek bir derecede bulunmalı ki; şubeler açılabilirsin. Fakat bu olmasa bile zaruret görüldüğü takdirde bir şubeden diğer şubeye sermaye ifrazı suretiyle şube küşadı kâbilirdir. Ancak maalesef Ziraat Bankası bâzı yerlerde ihtiyacı mahalliyeyi tatmin edebilecek kadar sermayesi mevcudolduğu halde bile; birtakım şubeleri açmamaktadır. Bunun da en mühim, en büyük sebebi; bir defa kâfi miktarda memurîn bulunamamasıdır. Malûmuâlileri banka memurları bir günde yetişmezler ve Harbi Umumîden bugüne kadar memlekette cereyan eden hâdisat, banka memurlarına hakikaten pek büyük darbeler indirmiştir ve bugün Ziraat Bankasının elindeki memurlar pek noksandır. Bu sebeple şubeler kâfi derecede faaliyete gelmemiştir. Fakat banka bu ciheti nazarı itibara alarak bütçesine tahsisat koyacaktır ve bu sene bir mektep açacaktır. İhtiyat zâbitleri, muayyen bir imtihana tâbi tutularak mütemadiyen bankaya alınmaktadır ve bu açılacak mektepte bunlara lâzımgeldiği kadar bir tahsil gösterecektir. Banka bununla da kalmıyacaktır, Avrupa'ya her sene muayyen miktarda talebe gönderecek ve bu talebe oradaki bankalarda staj görecektir. Bu suretle bankanın mümkün mertebe memur ihtiyacı tatmin edilme-ye çalışılacaktır. Malûmu ihsanınızdır ki; banka-

da memur meselesi en mühim bir meseledir. Hıdemat meselesi şahsidir. Diğer devairde kâğıt üzerinde işler yapılabilir. Fakat bankaların işi tamamen şahsi mesaidir. Memurların liyakatı ve dirayetidir ki, bir şubenin, bir sandığın muamelesini tezyidedebilir veyahut bir muameleli faaliyeteye sevk edebilir. Tabii bu noktai nazardan memur bulamazsak yeniden şube açacak değil, hattâ bugün elimizde bulunan mevcut şubelerin bâzılarını bile maalesef kapatmak mecburiyetindeyiz. Çünkü açık olan şubelerin bâzılarından lâyikiyle istifade edilememektedir. Bunlar yalnız masrafları artırmaktadır. Geçen celsede İktisat Vekili Muhterem Beyefendi bu meseleyi Heyeti Aliyeye arz etmişti. Binaenaleyh memur meselesidir - tekrar edeceğim - bu memurlar bulunmayacak olursa şubelerden bâzılarını kapatmak mecburiyetinde kalacağız. Rasih Efendi Hazretlerinin diğer gaz ve benzin hakkındaki suallerine gelince; bu bütçenin masraf kısmının «Alâtı ziraiye, bendiye ve nakliye» kısmından tamamen ayrıdır. Buna dâhil değildir. Banka bu benzin ve gazların nakliyesi için ufak bir masraf ilâve etmiştir. Ve bu masrafı karşılık tutarak bunları tevzi ediyor. Bunun hakkında vâkı olan şikâyetler doğru olabilir. Fakat tekrar arz edeceğim banka Harbi Umumide büyük bir tecrübe geçirmiştir; bu tecrübe kendisini çok sarsmıştır. Meclisi İdare Reisi Muhtereminin de Heyeti Aliyelerine arz ettikleri gibi banka yeniden teşkilât vücuda getirecektir ve bu surette mâzisiyle âlâkasını kesecek ve eskiden beri mütehalli olduğu faaliyetini memlekette yeniden tesis ve idame edecektir. Banka bugüne kadar birçok vazaifi munzamma deruhde etmiştir Hükümet her hangi zaman bir meseleyi ifa edeceği vakitte meseleyi bir kere de Ziraat Bankasına havale etmiştir ve Ziraat Bankası yine eski tarzda ıslahatı tekrar elde etmeye çalışacaktır. Gelecek sene arzu ediyordu ki gaz ve benzin meselelerinden dolayı zürraımızın şikâyetlerini değil eskiden olduğu gibi şükranlarını celbetmeye çalışacağız.

KEMAL B. (Adana) — Allah eskı faaliyetini göstermesi ve yeni bir faaliyet versin!

NECİB B. (Mardin) — Memurlara bütçede niçin bir zam yapmadınız?

CEMAL HÜSNÜ B. (Devamla) — Bu mesele; bütçenin maalesef bugüne kadar çıkarmayışı meselesidir. Avansla idare etmek kabiliyeti

de yoktu. Dört aydır hiçbir iş, hiçbir masraf yapmamak ıztırarında kaldı. Bütçe çıkarsa tabiatıyla şubeler açılacaktır. Hakikaten Ziraat Bankası memurları bu senei maliyede de zamaine nail olamamışlardır. Halbuki Ziraat Bankası memurları buna bihakkin istihkak kesbetmişlerdir. Ancak efendiler! Ziraat Bankası diğer bir malı banka gibi değildir. Osmanlı Bankası gibi, İtibari Millî Bankası gibi değildir.

MUSTAFA VASFI B. (Tokat) — Bir sene evvel maaşları altın olarak alıyorlardı.

CEMAL HÜSNÜ B. (Devamla) — Bir taraftan ziraate hasrı mesai edecek, diğer taraftan zürraın ihtiyacını temin edecektir. Fakat zürraın ihtiyacını temin ettiği zaman kendisinin eline verdiği sermayeyi ancak % 9 la işletmek mecburiyetindedir ve eğer her vakit Heyeti Muhtereme temettüden maaşatı, masarifatı çıkarmak isterlerse, Ziraat Bankası memurları kâfi miktarda zamaim göremezler. Ve el'an sermayeden yemek mecburiyetindedirler. Diğer memleketlerdeki Ziraat Bankaları hiç şüphesiz memurlarını terfih ediyorlar ve kâfi derecede maaş vermekteler. Fakat oradaki bankalara Hükümet her sene muayyen miktarı sermayesine zammetmek suretiyle değil, doğrudan doğruya masraflarına tekabül etmek üzere vermektedir. Meselâ Fransa bu hususta iki milyar frangı her sene Hükümet bankasına vermiş olduğu tedavül imtiyazına mukabil Emlâk Bankasına terhin ettirmektedir. Buna rağmen Ziraat Bankası memurlarına gelecek sene daha ziyade zam yapılacaktır. Bu sırada bu zamaimin yapılması idare sebeplerinden muvafık görülmemiştir. Gelecek sene bu idari mahzurlar da ref'edilecek olursa ümidediyorum ki lâzımgelen zamaimle bir bütçe takdimine muvaffak olabileceğiz.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarım! Heyeti umumiyesi hakkında söz söyleyeceğim. Tabii fasıllara geçmiyeceğim. Yalnız Müdürü Umumî Beye cevap vereceğim. Ziraat Mektebinden Ziraat Bankasına aynen olarak verilen eşya vardır. Beyefendi bize hiçbir şey verilmemiştir dediler. Burada göstermiş oldukları dördüncü maddede bir fayda temin edilemediğini söylediler. Halbuki şimdiye kadar hasılatı ziraiyeden Ziraat Bankasına verilen eşyanın kıymeti hakikiyesi onbeş bin lira olduğu muhakkak ve katidir. Heyeti Umumiyenin vic-

danına havale ederim, bu paranın aranmasını rica ederim. İkincisi Konya'da açılacak olan fabrika ve tamirhane masrafı olarak - sakın hâ-tıra gelmesin ki biz böyle bir şey istemiyoruz, memleketin her bir tarafında bu gibi müesseselerin vücut bulmasını arzu ediyoruz. Yalnız buradaki erkama dikkat buyurmanızı istirham ederim - yirmi bin lira konulmuş, varidat olarak otuz bin lira gösterilmiştir. Halbuki ortada mevcut ve müesses bir şey yoktur. Bir fabrika, bir bina yoktur. Yirmi bin lira girer, yirmi bin lira çıkar. Bu yapıldığı takdirde bütçeye girmesi icabederse yirmi bin lira girer, yirmi bin lira çıkar. Onun misli vardır ki buradâ mektep masrafı için Maliyeden beş bin lira veriyor ve elli-beş bin lira alıyor. Orta yerde on bin lira alan vardır. Bu para nereden çıkmıştır?, iki. Üçüncüsü İsmet Beyefendi buyurdular ki 1334 senesinden bu ana kadar tahakkuk eden kırkiki bin liralık mesele budur. Bizim tabii kerametimiz yoktur beyler. Acaba bundan evvel gelen, yani geçen Meclisi Âli bu suretle bir bütçe görmüş müdür, görmemiş midir? Onun hakkında bir izahat verilmiş midir ve ne miktarı o zaman tesviye edilmesi icabeder? Acaba 1339 senesinde bundan verilmiş para yok mudur? Bunları bilmek keramete mütevakkıftır. Bunun için muvazzahan burada denilmelidir ki para da eşya mukabilinde mevcuttur.

REİS — Efendim! Bir takrir verilmiştir. Müsaade ederseniz okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Fashn reye vaz'ını teklif ederim.

Mardin
Necib

REİS — Efendim müzakerenin kifayeti hakkındaki takriri reyi âlinize arz ediyorum. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın, (kâfi değil sesleri, ekseriyet yok sesleri) Aksini reye koyuyorum. Efendim, müzakereyi kâfi görmeyip devamını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Müzakereye devam edeceğiz efendim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim, yukarda müzakere edilmiş olan ikinci fasıldan sonra iki kalem madde kabul edildi. Sonra buradaki beşinci fasılda da «Mecalis heyetiyle müstahdemînine ait temettü...» deniliyor. Bu da kırkiki bin kadar tutuyor. Şimdi

bendeniz soruyorum; bu Ziraat Bankası teşkilâtı bir şirkete ait teşkilât mıdır? Yoksa Hükümet tarafından muamelesi tedvir edilen bir müessese midir? Eğer şirket ise şirketin müstahdemînine hissei temettüünden bir şey verildiğini bendeniz bilmiyorum. Çünkü böyle bir hisse alabilmesi için o memurlar ya hissedar olur veyahut müessis olurlar. Sonra eğer banka Devletin müessesatı resmîyesinden ise - ki tabii öyledir - bu memurların maaşları bütçe ile temin edilmiştir ve bunlar birer aylıklı zevat demektir. Böyle maaşlı, yani aylıklı zevata ve muhassas maaş alan kimselere hissei temettü olarak verilen 42 bin liranın; bilhassa zürran sermayesi demek olan bir paranın bu surette israf edilmesi veyahut kanunî olsa bile fuzulî olarak sarf edilmesi, bendenizce muvafık olmasa gerektir. Bir de fabrikalar meselesi vardır. Bu da on ikinci maddede muharrerdir. Burada fabrika ve tamirat masrafı deniliyor ki, zannederim; bu, ziraat mekteplerinin alâtı ziraiyesinin tamirine mahsus olan fabrikalar olacaktır. Evet, bunlara şiddetle ihtiyaç vardır. Meselâ bendeniz biliyorum, kendi dairei intihabiyemden birkaç çocuk gelmişti. Bilhassa ziraat menbaı olan o muhitten gelen çocuklar; mektebin kadrosu dolduğundan ve fazla talebe almaya imkân kalmadığı için me-yusen memleketlerine avdet etmişlerdir. Bendeniz İktisat Vekili Beyefendiden temenni ederim ki, -zaten vaitleri de vardır - 1340 senesi bütçesinde tahsisat koyarak ve lüzum görülen yerlerde bu gibi mektepleri tesis ederek evlâdı vatana, alât ve edevatı ziraiyenin istimal veya tamirini öğretsinler. Görüyorum ki, Ankara Ziraat Mektebinin varidatı meyanına sıfır konuluyor. Masraf kısmında da beşbin şu kadar lira gösteriliyor. Halbuki fabrikalar için otuz bin lira varidat konuyor, yirmi bin lira da masraf konuluyor. Demek oluyor ki, İktisat Vekâleti Celilesi de 20 bin lira masraf ederse otuz bin liralık varidat temin eden bir müessese vücuda getireceğine kaani oluyor. Şu madde böyle yirmi bin lira masrafla (30) bin lira varidat getirecek. Böyle müesseselerin memleketin her tarafında tesisini temenni ve Kenedi mi nedir - birisiyle böyle bir mukavele akdedilmişti - bu gibi mukavelâtta da

memleketin sermayesinin ecanip eline düşmesine dikkat edelim.

MUSTAFA B. (Tokad) — Hasan Beyin sözünü senet ittihaz edeceğiz. Geçen sene ne yapıldı. Şimdi soralım?

REİS — Başka söz istiyen yoktur. O halde fash reyî âlinize arz ediyorum. Beşinci fashın yekûnu (224 754) liradır. Kabul buyuranlar lûtfen el kaldırsın. Aksini reyî âlinize arz ediyorum. Kabul etmeyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu. Altıncı fash okuyoruz.

F. M.	Nev'i muhassasat	Encümence teklif olunan lira
6	Dördüncü kısım Tahsisatı fevkalâdei şehriye	396 176
	Altıncı fash yekûnu	396 176
	Dördüncü kısmın yekûnu	396 176

REİS — Efendim! Fasil hakkında söz istiyen var mı?.. O halde efendim altıncı fashın yekûnunu (396 176) lira olarak kabul buyuranlar lûtfen ellerini kaldırsın. Aksini reyî âlinize arz ediyorum. Kabul etmeyenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Yedinci fasıl :

F. M.	Nev'i muhassasat	Encümence teklif olunan lira
7	Beşinci kısım Ankara Ziraat Mektebi karşılığı	55 69 ^o
	Yedinci fashın yekûnu	55 69 ^o
	Beşinci kısmın yekûnu	55 69 ^o
	Yekûnu umumi	936 742

REİS — Efendim! Yedinci fasıl hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) O halde reyî âlinize arz ediyorum.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Günahtır yahu!

ŞÜKRÜ B. (Biga) — Bu fasıldaki mektep masrafı (55 698) lira gösteriliyor. Halbuki varidat olarak da sıfır... Bu mektep şimdiye kadar banka tarafından mı idare olunuyordu? Vakıa bu gibi müessesat ayrıca bir fasıldaki tahsisatla açılmaz. Fakat bu gibi mekteplerin de her halde kendisine mahsus bir varidatı olması icabeder zannediyorum.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Sirke satacak da para pazanacak.

İKTİSAT VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Efendim, müsaade ederseniz arz edeyim. Deminki sual tekrar sorulmuş bulunuyor. Aynı para, Ziraat Bankası bütçesinde de tahsisat olarak görünüyor, aynı para ve aynı şey iki defa sual soruldu. Mamafih arz edeyim.

HAKKI B. (Van) — Ettetkrarü hasen.

İKTİSAT VEKİLİ HASAN B. (Devamla) — Bir tecrübe olmak üzere, acaba Ziraat Bankası, ziraat mekteplerini idare edebilir mi diye bir kanaat hâsıl olmuştu. Çünkü ziraat mektepleri, aynı zamanda tatbikat ile uğraşsın; eksin, biçsin, bâzı mahsulâtı ziraiyeyi meydana getirsin ve bunlardan hâsıl olan mahsulâtı sat-sın; nevama ziraat mektebi bir müessese şeklinde idare edilsin, denilmişti. Halbuki Muvazenei Umumiyeye dâhil bütçelerde, mevcut tahsisat ile idare edilen mekteplerin bir teşebbüsü zirai şeklinde idaresine imkân yoktur. Üç kuruşluk ispanak satsa Maliye Vekâleti, parayı malsandığına yatırır. Tahsisat bir taraftan mahsulâta inkılâbeder, bir taraftan da para olur, olmaz. Maliyenin sandığına gider. Müessesenin sandığında kalıp da, onunla yeniden tohum almak, yeniden iş yapmak imkânı olmaz. Şu halde buna mahal kalmaması diye bu usul Muhasebe-i Umumiye Kanununun ziraat mekteplerinde istimal edilecek para üzerindeki masraflarda yaptığı tahdidatı kaldırmak fikriyle tecrübe olsun diye yalnız Ankara Ziraat Nümune Mektebi, bir kanun ile Ziraat Bankasına raptedilmişti. Bunun ciheti tedrisiye ve talimiyesine ait masraf kemakân İktisat Vekâleti bütçesindedir. Bunun programını ve sairesini ve ilmî nıkatını, Ziraat Müdiriyyeti Umumiyesi temin eder ve bütçesi, İktisat Vekâleti bütçesinde mevcudolan para ile idare olunur. Biz, bu parayı Ziraat Bankasına veririz. O da tahsisat bütçesi meyanına kaydeder. Bunun altında bir de çiftlik idaresi vardır.

Gerek ahaliye göstermek ve gerek talebeye ders şeklinde göstermek ve gerekse mahsul yapmak için alınıp zer'edilen ve mahsule inkılâbeden birtakım şeyler, tohum bedeli ve saire bedeli, su bedeli, bu bedeli gibi tahsisatı, Ziraat Bankası ikraz bedeli sermayesinden ayırdığı para ile yapar. Bittabi bu, orada gözükmüyor. Tahsisat olarak görünen para da Ziraat Bankasının kendi parası değil, İktisat Vekâletinin verdiği paradır. Mesele bundan ibarettir.

Şunu da arz edeyim ki efendiler! Neticei tecrübem maalesef menfi çıkmıştır. Bu teşkilât ile amelî bir gayeye varalım diye Ziraat Bankasına tevdi ettiğimiz ziraat mekteplerini bir teşebbüsü zirai şeklinde idarede muvaffakiyet görülmemiştir ve bu husustaki kanun yapılmıştır? Heyeti Vekilededir ve yakında Heyeti Celilenize gelecektir. Ben, bu mektebi ve diğer mektepleri, yine vekâlete alıyorum. Bunları vekâlete raptetmekle beraber, eski mahzurları def'etmek için, bunlara birer şahsiyeti hukukiye vereceğim ve bir müessese haline koyacağım. İdareleri için, bütçemden ayıracağım parayı, bunlara sermaye olarak vereceğim. Tıpkı Ziraat Bankası gibi bir teşebbüsü iktisadi ve zirai şekline gelecektir. Kendi bütçesiyle belki mülhak bütçeyle kendi masraflarını temin etmeleri lâzımgelir. Bunun için başka çare kalmamıştır. Kanun Heyeti Celilenize arz edilecektir. Ve mektebin de banka ile alâkası kalmıyacaktır ve irtibatı zâil olacaktır.

ŞÜKRÜ B. (Biga) — Bendenizin şimdiye kadar çok kereler gördüğüm gibi, ziraat mekteplerinin sarfiyatından maalesef hemen hemen hiç istifade edilmemiştir. Ankara muhitinde, buğday ve arpadan başka ziraat yapılmıyor. 50 - 60 bin kûsur lira sarfına lüzum var mı, yok mu? Yani burada yetişecek talebe, memleketin seviyei ziraiyesini yükseltebilir mi, yükseltemez mi? Ve bu paraya değer mi? İsrâf değil midir?

İKTİSAT VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Bendeniz, israf olduğuna kaani değilim. Ziraat mektebini lütfen ziyaret etmiş olan arkadaşlarımız, mektebin vaziyeti hakkında bir fikir edinmişlerdir. Gerek tedrisat kısmında ve gerekse makina kısmında bulunan talebelerin adedi epeyce mühimdir. Hattâ Süleyman Sırrı Bey arkadaşımızın dediği gibi, birçok müracaat edenleri de binasızlık yüzünden geri çeviriyoruz. Her mıntakada zürra çocuklarına, kendi tarla-

larını az - çok ilmî bir surette işletebilmek, işleyebilmek ve yeni alât ve edevatı ziraiyeyi öğretmek için, böyle ziraat merkezlerinde, nümune mektepleri açmak lüzumu vardır. Tedrisatı ziraiyenin esası bunlardır. Bunlar bittecrübe sabit olmuştur ve nümune mekteplerine de bu şekil muvafıktır. Bendenizin gayem bu nümune mekteplerini inşallah memleketin her tarafında teksir etmektir. Verilen ellibeşbin lira tamamıyla mahalline sarf edilmiş bir paradır.

AHMED MAHİR Ef. (Kastamonu) — Şüphesiz yok, doğrudur efendim.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim! Bendeniz rüfekayı muhtermeden bilhassa bu gibi mekteplerin teksirine taraftar olmalarını rica edeceğim. Ankara Ziraat Mektebi gözümüzün önündedir. Zannediyorum bununla alâkadar olmamış kimse yoktur. Şayet görmemişler varsa çok temenni ederiz; görsünler. Mektep binbir türlü müşkülât ve mevani karşısında âzami bir faaliyet ibraz etmiş bir müessesedir. Böyle müesseselerin memleketin her tarafında vücuda gelmesini temenni ederiz. Ellibeş bin lira yalnız arpa ve buğday yetiştirmek için değildir. Orada tavukçuluk da var, arıcılık da var, fidanlık da var, bağcılık da var, sebzeçilik de var, hattâ makinacılık da var, hayvanat da var, makinistlik de var. Binaenaleyh bu nümune mekteplerinde, bu mıntaka mekteplerinin adedi beşe onbeş olsun, onbeş ise yirmibeş olsun. (Doğru sesleri) Her zaman mevzuubahsediyoruz. Memleketimizin çiftçilerini yükseltelim, diyoruz ve onlardan hemen ağacı bu sene ekip gelecek sene meyvasını istiyoruz. Daha bu mektebe ehemmiyet vereli iki sene oldu. Bir müessese iki sene içinde tam ve kâmil bir hale gelemez, getirilemez. Ve ne gibi şerait dâhilinde getiriliyor, onu da lütfen mahalline gidip tetkik etmenizi rica ederim. Bunun hakkında daha fazla müzakerenin lüzumu yoktur. Bendeniz müzakerenin kifayeti ile maddenin kabulünü teklif ediyorum.

REİS — Efendim başka söz isteyen yok. Faslı reyî âlinize arz ediyorum. (55 698) liradır. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reyî âlinize arz ediyorum. Kabul buyurmayanlar lütfen el kaldırsın. Kabul olundu. Efendim. (B) cetvelinin yekûnu umumisi (936 742) liradır. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Aksini reyî âlinize vaz'ediyorum yekûnu umu-

miyi kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. İkinci maddeyi okuyoruz :

Madde 2. — Ziraat Bankasının 1339 senesi maliyesi maaşat ve masarifi için işbu kanuna merbut (B) cetvelinde irae olduğu veçhile (926 742) lira tâyin edilmiştir.

REİS — Efendim ikinci madde hakkında söz istiyen var mı?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim (936 742) midir, (926 742) midir?

REİS — Efendim! Sehiv vardır. (936 742) lira olacaktır.

ZEKİ B. (Gümüşane) — O halde masraf varidattan fazla...

REİS — Efendim ikinci madde hakkında söz istiyen var mı? O halde ikinci maddeyi reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reyî âlinize arz ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

İSMET B. (Çorum) — Burada bir tavzih icab ediyor. Efendim bu kanunun üçüncü maddesi (bir Mart tarihinden itibaren muteber şeklinde) idi. Muvazenei Maliye Encümeni (işbu kanun tarihi neşrinden) diye kadîm olan, yani müspet olan ahvale irae etmiştir. Bu tadili yaparken bu Bütçe Kanununun bir senesi maliyeye şümülü olduğunu irae etmek üzere birinci, ikinci maddelerin hükmünü teslim etmiştir. Birinci maddede görüldüğü veçhile (1 Mart 1339 tarihinden 1340 Şubatı) gayesine kadar senesi haliyeye aidolan varidat ve masarifatı tâyin ve tasrih etmiştir. Yani bu maddenin ifade ettiği şey ancak bu bütçe kanununun kanuniyeti ve meriyeti tarihini ifade etmek için konmuştur. Kanununun hükmü bir senesi maliyeye şâmilidir. Divanı Muhasebat Kanunu falan tarihte neşredilmiştir. Binaenaleyh bu kanun o tarihten muteberdir, diye bir şüphe olmasın için kanunun hükmünün bir seneye şâmil olduğu birinci, ikinci maddelerde tasrih edilmiştir. Çünkü Ziraat Bankası senenin ilk dört ayı için avans olarak tahsisat almıştır. Bu bütçeyi tanzim ettiği zaman Meclisi tatili içtima etmişti. Tekrar içtima ettiğinde bunu Muvazenei Maliye Encümenine vermiştir. Fakat o tarihten tasdik tarihine kadar dört ay geçiyor, bu dört ay zarfında sarfiyat için mezuniyet alamamış-

tır. İkinci senenin tahsisatı, varidatı senelik olmak üzere tesbit edildikten sonra burada bu kanunla Bütçe Kanununun meriyeti tarihi budur. Binaenaleyh hükmü bu seneye şâmilidir demek istiyor. Bundan dolayı hükmü kaldırmıştır. Çünkü (1 Mart tarihinden itibaren meriyülicradır) demek biraz mantıksız olur. Bugün çıkacak kanununun hükmü bir maddeden ibarettir gibi anlaşılıyor. Binaenaleyh ikinci, üçüncü maddeler de bunu tasrih etmiştir. Onun için zapta geçmek üzere arz ediyorum ki, Divanı Muhasebat bunda ıstibahta kalmamasın.

ZÜLFİ B. (Diyarbakir) — Efendim! Meclisi Âlinin kararı hilâfında Heyeti Vekile sarfiyatta bulunmuştur. Bunun için Muvazenei Maliye Encümeninin elimizde bir mazbatası vardır. Onun bu kanuna taallûku vardır. Bunun için bir takrir vermişim. Bunu 1339 senesinden itibaren addedersek bu bütçedeki hilâfı kanun yapılan sarfiyatın buna alâkası vardır. O kanununun bununla müzakere edilmesini rica ederim.

İSMET B. (Çorum) — Bütçe de ikmal edildikten sonra o noktanın da müzakere edilmesi çok muvafık olur. Bütçeye encümen o masrafı koymuştur. Heyeti Âliyeniz o mazbatayı kabul ederse o sarfiyatın mahsubatı yapılacaktır. Kabul etmiyecek olursa Muvazenei Maliye Encümeni birşey teklif ediyor, âmiri italarından..

HAKKI B. (Van) — Müsebbibinden.

İSMET B. (Devamla) — Âmiri italarından tazminini, yani Heyeti Vekileden tazminini istiyor. Eğer encümenin teklifini kabul buyurmayacak olursanız buraya tahsisat konmuştur. Bütçenin kabulü lâzımdır. Mütaakıben de o mazbatanın kabulü lâzımdır.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Sualimiz var. Buyurmuş olduğunuz mazbata tasdik edilmediği şekilde bu bir emrivaki teşkil etmez mi? Çünkü verilmiş bir maaş vardır. Kararı vâkıden dolayı Heyeti Vekilenin tazmin etmesi icabeder. İlk evvel onun müzakeresi ve sonra bunun müzakeresi icabeder. Bendeniz bunda büyük bir tenakuz görüyorum.

İSMET B. (Çorum) — Efendim! Muvazenei Maliye Encümeninin mazbatası Müdürü Umumilik muhassasatı hakkında Heyeti Celileden karar almaktan ibarettir. Binaenaleyh o karar veya tahsisatın sarfını veyahut tazminini

müeddi olacaktır. Binaenaleyh sarfiyatın kabulünü müeddi olursa tazmin etmiyecektir. Mahsubedecektir. Tazminatı mucibolursa bütçede tebeddül vukua getirmiyeyecektir. Bunun bu maddeler arasında değil, bütçenin müzakeresinden sonra müzakeresi lâzımgelir.

REİS — Bütçenin akabinde onu müzakere edeceğiz; onun için bu maddeye taallûku yoktur.

NECİB B. (Mardin) — Şimdi memurlara birtakım zamaim vardır. Bu zamaimi hangi tarihten addedeceksiniz? Marttan mı, yoksa Teşrinisaniden mi, Eylülden mi itibar olunacaktır?

İSMET B. (Çorum) — Merbut olan kadroda konduğu tarihten itibaren tahsisat, senei maliye bidayetinden itibaren. Yani tahsisat senei maliyeye şâmil. Sekiz aylığı 1338 tarihinden kadrodadır. Dört aylığı da Muvazenei Maliyenin tesbit ettiği kadrodur ki, merbutur. İşte bu (A) faslındaki tarihten...

NECİB B. (Mardin) — Şu halde bir Teşrinisaniden muteberdir diye tadil edelim.

İSMET B. (Çorum) — Efendim! Geçen sene, seneye şâmil olan 1 Teşrinisaniden demek mümkün olabilir mi? İkinci maddede de bu maksadı tamamiyle ifade etmiş ve kadrolar da raptedilmiştir. Ve o kadroların yekûnu umumisi masraf cetvelidir ki, kabul buyurdunuz.

REİS — Üçüncü maddeyi müsaade ederseñiz reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reyinize arz ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına İktisat Vekili memurdur.

REİS — Efendim dördüncü maddeyi reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reyinize vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edildi. Efendim bütçe olduğu için tâynini esamiyle reyey koyacağız.

(Reyler toplanmaya başlandı).

REİS — Rey vermeyenler varsa lütfen reylerini versinler. Efendim rica ederim; İsminiz okunmadıkça kutuya rey varakası atmayınız. Efendim reylerini istimal etmeyenler varsa lütfen reylerini istimal etsinler. Efendim daha başka rey vermeyen var mı? Ağranın istihsal muamelesi hitam buldu efendim.

Efendim! Neticeî ârayı arz ediyorum: Reyey iştirak eden zevatın adedi (144); muamele tamamdır, (11) ret, (3) müstenkif, (130) kabul. Kanun ekseriyetle kabul edilmiştir.

Efendim! Ruznamenin diğer maddesine geçilmezden evvel bu kanuna ait verilen takrirleri reyî âlinize arz edeceğiz:

4. — *Aydın Mebusu Zekâi Beyin; Ziraat Bankası hesabı katîsinin biran evvel tanzimine dair takriri (4/96).*

Riyaseti Celileye

12. — Ziraat Bankasının her sene tanzimi kanun icabından olan hesabâtı katîyesi beş, altı seneden beri tanzim ve ikmal edilmemiştir. Muvazenei Maliye Encümenimizde mazbata bu noksanı ifade ediyor. Bir banka için hesabı katilerin bu kadar müddet teahhur etmesine hiçbir mazeret serd edilemez. Bu noksanın her halde bu sene zarfında istikmalî lâzımdır. Bu lüzumun bir karar halinde Ziraat Bank Meclisi İdaresine İktisat Vekili vasıtasıyla tebliğini teklif eylerim.

24 Teşrinisani 1339
Aydın
Zekâi

(Muvafık sesleri).

İKTİSAT VEKİLİ HASAN B. (Trabzon)

— Efendim! Takrir hakikaten büyük bir meseleye cevap vermektedir. Banka, son senelerde hakikaten hesabâtı katîyesini tanzim edememiştir. Bunun esbabını mütarekeyi mütaakıbolan inkılâbatta aramak icabeder. Sandıklar dağılmış, birçok teşevvüşat husule gelmiş, geçen seneden beri bu lüzum şiddetle hissedilmekte idi. Memurîni hazırâyı saati mesai haricinde çalıştırmak suretiyle hesabâtı katîyeleri yapalım diye teklif olundu. Bendeniz memurînin saati mesai haricinde çalıştırılmasının çok defa maksada kâfi olmadığını gördüm. Bir defa saati mesai dâhilinde çalışmakla bir memurun saati mesai haricindeki mesaisinin kıymeti yoktur. Daha ziyade memurîni muvakkateyle bu hesabâtı intacedelim diye bir tedbir düşünmüştür. Teklif edilen tahsisat da Muvazenei Maliye Encümenince kabul buyurulmuştur. Biran evvel bu hesabâtı katîyenin meydana getirilmesine Vekâlet de şiddetle alâkadar olmakta ve şiddetle takibetmektedir. Yeni

Müdürü Umumiyle de bu husus düşünülmüş ve karar verilmiştir. Kanunen yapılması lâzımgelen hesabı katiyelerin çıkarılmasına çalışacağım.

REİS — O halde efendim! Bu takririn İktisat Vekâletine tevdiini reyi âlinize vaz'edeceğim. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. İktisat Vekâletine tevdi kabul edilmiştir.

5. — *Diyarbakir Mebusu Zülfü Beyin, ruznamenin 28 nci maddesini teşkil eden Ziraat Bankası Müdürü Umumîlik maaş ve muhassasatının sureti itası hakkındaki (3/132) numaralı tezkereye dair Muvazenei Maliye Encümenini mazbatasının müstacelen müzakeresi hakkında takriri.*

Riyaseti Celileye

Ziraat Bankası Müdüriyeti Umumiyesine mahsus ve mevkufl maaşı Meclisi Âlinin kararı hilâfında sarf eden Heyeti Vekileye tazmin ettirilmesi hakkında Muvazenei Maliye Encümeninin 25 Teşrinievvel 1339 tarihli ruznamenin (28) numarasında muharrer mazbatasının bu kanuna taallûku cihetiyle onun kabulünü mütaakıp müzakere edilmesini teklif eylerim.

26 Teşrinisani 1339

Diyarbakir Mebusu
Zülfü

REİS — Efendim Zülfü Beyin bu takririnde mevzu bahsolan mazbatanın şimdi müzakeresini reyi âlinize vaz'edeceğim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'edeceğim. Kabul buyurmayanlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Mazbatanın müzakeresine geçiyoruz.

RECEB B. (Kütahya) — Usul hakkında söyleyeceğim. Bu Heyeti Vekileyi itham eder mahiyette bir mazbatadır.

REİS — Efendim Receb Beyefendinin mevzu bahsettiği üzere Heyeti Vekile burada değildir. (Vekili aidi buradadır sesleri).

İKTİSAT VEKİLİ HASAN B. — Efendim burada mevzu bahsolan ve kanuna gayri-muvafık kararı veren Heyeti Vekile bugünkü Heyeti Vekile değildir, karar takriben Temmuz ve Ağustos aylarında vâkı olan bir karardır.

Şimdi Heyeti Vekile tamamen eski Heyeti Vekile değildir.

RECEB B. (Kütahya) — Aşağı - yukarı aynıdır.

İKTİSAT VEKİLİ HASAN B. (Devamla) — Aynı sayılamaz. Eğer Heyeti Celile behemahal Heyeti Vekile huzuriyle müzakere edilmesi kanaatinde ise hay hay, öyle yaparız. Fakat bendeniz ona kaani değilim.

REİS — Receb Beyin buyurduğu nokta hakikaten calibi dikkattir. Bugün eski Heyeti Vekile mevcut değilse bile yerine gelen zat esbabı mucibesıyla müdafaa etmek kudretinde bulunur, onun için münasip görürseniz önümüzdeki ilk içtimam ilk celsesinde bunu bir numara olarak müzakere edelim.

RECEB B. (Kütahya) — Sureti mahsusada davet edelim efendim.

REİS — Heyeti Vekileyi sureti mahsusada davet ederek gelecek celsede müzakere ederiz.

FERİDUN FIKRİ B. (Dersim) — Reye vaz' buyurdunuz, müzakeresini Heyeti Celile kabul etmişti.

REİS — Tehiri mevzu bahsolmuştur. O halde efendim! Önümüzde ilk içtimada müzakere edilmek şartıyla Heyeti Vekile davet edilerek huzurunda müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

2. — *Posta kanun lâyihası (1/22) ve Adliye ve Posta ve telgraf encümenlerinin müşterek mazbatası*

REİS — Posta Kanununun müzakeresine başlayacağız. Malûmuâliniz Posta Kanununu bendeniz izah edeceğim. Kanunla bendeniz alâkadamım.

(Makamı Riyasete İsmet Bey geçmiştir.)

REİS — Geçen celselerde müzakeresi ikmal edilen Posta kanun lâyihasının 51, 52, 53, 54 ncü maddeleri nazarı mütalâaya alınan kararlarla encümene havale edilmişti. Encümen tetkikatını ikmal ederek mazbatasını yapmış ve tabı ve tevzi edilmiş olduğundan bu maddelere ait ta'dilât okunacaktır.

Karar

21 . 11 . 1339

Riyaseti Celileye

Ruznamede bulunan Posta Kanununun 53 ncü maddesi Adliye ve Posta ve Telgraf encümenlerince müştereken müzakeresi Heyeti Umumiyeden havale edilmekle her iki encümenin iştirakiyle akdedilen içtimanda maddei mezkûrenin müzakeresine şüürü' edildi.

Lâyihai kanuniyenin salifülarz maddesi, «2 Şubat 1299 tarihli Posta Nizamnamesinin tarihi neşrinden işbu kanunun tarihi neşrine kadar Türkiye'de teşekkül etmiş ve bundan sonra teşekkül edecek olan bilcümle nakliyatı berriye ve bahriye ve havaiye şirketleri posta evrak çanta ve çuvallarını ve hurçlarıyla devairi resmiye denklelerini ve bunlara refakat eden posta memurlarını meccanen nakle mecbur ve teslim eyledikleri müraselâtin ziyayı halinde Posta İdaresinin mürsillere tediye eylediği tazminatın tesviyesiyle mükelleftir» suretindedir.

«2 Şubat 1229 tarihli Posta Nizamnamesinin tarihi neşrinden işbu kanunun tarihi neşrine kadar Türkiye'de teşekkül etmiş» fıkrası 2 Şubat 1299 tarihli Posta Nizamnamesinin ahkâmı Heyeti Celilece kabul edilmiş bulunan 54 ncü maddede, «Elyevm mer'i olan posta ahkâmı kanuniye ve nizamiyesinin işbu kanun ahkâmı ile kabili telif olmyanları mefsuhtur.» diye muharrer olan sarahati mevcudeyle kemakân mer'i bulunacağı cihetle mezkûr nizamnamenin otuzbeşinci maddesi hükmünün tekrarı zait görüldüğünden ekseriyetle tayyı karargir olmuştur. Posta ve Telgraf Encümeni Reisi ve Erzurum Mebusu Halet Bey tarafından madde hükmünün bundan sonra teşekkül eyliyecek olan bilümum nakliyat şirketlerine teşmili birtakım küçük sermayeli şirketlere ağır yükler tahmilini müeddi ve bu suretle faaliyeti iktisadiyeye hail olacağından gayrimuvafık olduğu ve bilcümle nakliyatı berriye ve bahriye ve havaiye şirketleri tâbiri yerine vapur sahipleri ve demiryolları şirketleriyle vapur kumpanyaları fıkrasının ikamesi teklif olunmakla mesrut esbabı mucibe memleketin iktisadi menafiini tadil noktai nazarından muvafık görülmekle kabul ve o veçhile tadil edilmiştir.

«Posta evrak çanta ve çuvallarını ve hurçları ile devairi resmiye denklelerini» fıkrasının ve bâzı efradını câmi olmyarak âtiyen tereddüdü mucibolabilmesi mülâhazasına binaen, «Posta İdaresinin nakliyle mükellef olduğu mevaddı ve eşyayı» suretine kalbedilmiş ve ibarâtı saire ay-

nen muhafaza kılınmış olmakla Heyeti Umumiyeye arz olunur.

Madde 53. — Vapur sahipleriyle işbu kanunun neşrinden sonra teşekkül eyliyecek olan demiryolları şirketleri ve vapur kumpanyaları Posta İdaresinin nakliyle mükellef olduğu mevaddı ve eşyayı ve bunlara refakat eden posta memurlarını meccanen nakle mecbur ve teslim eyledikleri müraselâtin ziyayı halinde Posta İdaresinin mürsillere tediye eylediği tazminatın tesviyesiyle mükelleftir.

Müşterek Encümen Reisi	Mazbata Muharriri
Sinob	Dersim
Yusuf Kemal	Feridun Fikrî
	Adliye
Kâtip namına	Âza
Dersim	Kastamonu
Feridun Fikrî	Mahir
Adliye	Adliye
Âza	Âza
Çorum	Bayezid
Münir	Şefik
Adliye	Adliye
Âza	Âza
Konya	Karesi
Refik	Ahmed Süreyya
Adliye	Adliye
Âza	Âza
Mersin	Saruhan
Besim	Abidin
Posta ve Telgraf	
Encümeni	Posta ve Telgraf
Reisi	Âza
Erzurum	Biga
Halet	Şükrü
Posta ve Telgraf	Posta ve Telgraf
Âza	Âza
Van	Tokad
Hakkı	Mustafa
Posta ve Telgraf	Posta ve Telgraf
Âza	Âza
Van	Urfa
İbrahim	Ali
	Âza
	Kozan
	Ali Saib

Riyaseti Celileye

Heyeti Umumiyenin 17 Eylül 1339 tarihli içtimanda tekrar tetkiki için encümenimize havale

edilen Posta Kanununun 51, 52 nei maddeleri ve 54 neü madde dahi müstakillen encümenimizce bittetik berveçhi zîr şekli muaddelde Heyeti Umumiyyeye arz olunur :

Madde 51. — Her ne sebebe mebni olursa olsun tevzi edilememiş olan âdi ve taahhütlü mektuplarla bilûmum mevaddı muhabere derhal mahreç merkezine iade olunur. Mürsilleri malûm olanlar merkezce ashabına verileceği gibi olmıyanlar dahi müracaat vukuuna intizaren âdiler üç ay, taahhütlüler bir sene müddetle hıfzedilerek alelusul ilân edilir. Mezkûr müddetler nihayetinde sahipleri zuhur etmeyenler bilâküşat ihrak olunur.

Madde 52. — Posta İdaresine tevdi veya dai-rei mezkûre tarafından eşhası salise hesabına tahsil edilen mebalîğden ve mevkufat idadına dâhil olan kıymeti mukaddereli mürselât ve kıymetli ve kıymetsiz posta paketleri derununda zuhur eyliyen nukut ve her nevi evrakı nakdiye ve şeyayı saireden alâkadaranına teslimi mümkün olmıyanlar tevdileri tarihinden itibaren üç sene sonra Hazineye irat kaydedilir.

Madde 54. — Yirmibirinci maddenin saniyen kısmında muharrer paketleri kara târifesi işbu kanunun tarihi meriyetinden üç ay sonra tatbik olunacaktır.

Posta ve Telgraf Encümeni

Reisi	Mazbata Muharriri
Erzurum	Çanakkale
Halet	Şükrü
Kâtip	Âza
Bozok	Van
Avni (Mezun)	Hakkı
Âza	Âza
Tokad	Van
Mustafa	İbrahim
	Âza
	Urfa
	Ali

REİS — Efendim! 51 nei madde, lâyiha'nın aslında şu şekildedeydi. (Posta İdaresi müraselâtı mevkufeyi ashabına îsal için küşad ve bunlardan yerlerine verilmesi mümkün olmıyanları imha eder.) şeklindeydi. Bu maddenin müzakeresi esnasında nazarı mütalâaya alınan takrirler encümene tevdi edilmişti. Encümen şu şekli muaddeli tesbit etmiştir.

(51 nei maddenin şekli muaddeli tekrar okundu.)

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim! Malûmu ihsanınız olan bu mesele, hakikaten postacılık itibariyle fevkalâde mühim olan bir meseledir. Postanın esas mahiyeti mektumiyeti muhabereydi. Fakat şimdiye kadar bir kısım muhaberatıta gerek memleketimizde ve gerekse Avrupa'nın sülûsanı denilecek dereceyi bulan yerlerinde mektumiyeti muhabere meselesi temin edilemiyordu. Mürselünilehleri bulunamıyan ve mürsillerin de meçhuliyeti itibariyle mektupları iade edilemiyen bu iki alâkadar zatın hangisine aidolduğu bilinmek için adresini görmek ve mektubu okumak lâzımgeliyordu. Bu mesele cidden Heyeti Muhteremenizin ilk müzakeresinde nazarı dikkatinizi celbetti. Bugün Posta ve Telgraf Encümeni bu mühim meseleye vaziyed ederek tadilini teklif etmiş; Heyeti Celile de muvafık görmüştür. Bu itibarla mektumiyeti muhabere noktai nazarından cidden büyük bir hatve atılmış oluyor. Yani şimdiye kadar vâkı ve cari olan ve Avrupa'nın birçok devletlerince kabul edilmiş bulunan teamüle rağmen bu suretle meçhul kalmış olan mektupların içleri açılarak mürsil veya mürselünileyhlerin bulunmak ihtimaline binaen mektumiyeti muhabere karşısında bunun derecesini daha dâun addederek mektupların açılmamasından ve ihrak edilmesinden ibarettir. Cidden muhaberatın mektumiyeti itibariyle madde postacılığımızda pek mühim bir hatvei terakkidir.

REİS — Başka söz istiyen yok mu?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Elimizde kanun yok ki, söz istiyelim.

REİS — Okuduk efendim! (Hacet yok, sesleri.) Başka söz istiyen yok. Encümenin tadili veçhile ellibirinci maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 52. — Posta İdaresine tevdi veya idarei mezkûre tarafından eşhası salise hesabına tahsil edilen mebalîğden ve mevkufat idadına dâhil olan kıymeti mukaddereli müraselât ve kıymetli, kıymetsiz posta paketleri derununda zuhur eden nukut ve her nevi evrakı nakdiye ve eşyayı saireden alâkadaranına teslimi mümkün olmıyanlar tevdileri tarihinden itibaren üç sene sonra Hazineye irat kaydedilir.

REİS — Efendim bu elliikinci maddenin lâ-yihadaki şekli aslisi şuydu. Okuyorum:

Madde 52. — Posta İdaresine tevdi veya idareî mezkûre tarafından eşhası salise hesabına tahsil edilen mebalîğden ve kıymetli ve kıymetsiz müraselatı mevkufe derununda zuhur eyliyen nukut ve her nevi ervakı nakdiye ve eşyayı saireden alâkadaranına teslimi mümkün olmyanlar tevdileri tarihinden itibaren iki sene sonra Hazineye irade-dilir.

REİS — Encümenin bu bapta yaptığı tadilâtta bu müddet iki seneden üç seneye iblâğ edilmiştir. Sonra Posta İdaresine tevdi veya idareî mezkûre tarafından eşhası salise hesabına tahsil edilen mebalîğden «Mevkufat idadına dâhil olan kıymeti mukaddereli müraselat ve kıymetli ve kıymetsiz posta paketleri.» şeklinde de «kıymetli ve kıymetsiz müraselatı mevkufa» fıkrasını tadil etmiştir. Encümenin mütalâası bundan ibarettir. Başka söz istiyen var mı?

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim! Makamı Riyasetten izah buyurulduğu veçhile bu maddede iki şey tefrik edilmiştir. Birincisi zamanın temdididir. İki sene, üç seneye iblâğ edilmiştir. İkincisi: Mevzuubahsettiğim mektuplardaki mektumiyeti muhafaza için, bu maddeden tefrik edilerek bir diğer maddeye nakledilmiştir. Üst tarafı kıymetli mevaddır ki, bunlar, kaldığı zaman teamül veçhile ahkâmı unumiye mucibince Hazineye irat kaydedilir ve Hazineye malolur.

REİS — Söz istiyen yok. Maddeyi tadil veçhile reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfet el kaldırsın... (Kabul sesleri) Aksini reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler lûtfen el kaldırsın... Elliikinci madde kabul edilmiş ve elliüçüncü maddeye geçilmiştir. Elliüçüncü maddeyi okuyoruz :

Madde 53. — Vapur sahipleriyle işbu kanunun neşrinden sonra teşekkül eyliyecek olan demiryolları şirketleri ve vapur kumpanyaları Posta İdaresinin nakliyle mükellef olduğu mevad ve eşyayı ve bunlara refakat eden posta memurlarını meccanen nakle mecbur ve teslim eyledikleri müraselatın ziyayı halinde Posta İdaresinin mürsillere tediye eylediği tazminatın tesviyesiyle mükelleftir.

Efendim, elliüçüncü maddenin de lâyihadaki eski şekli bu idi okuyorum :

Eski madde 53. — 2 Şubat 1299 tarihli Posta Nizamnamesinin tarihi neşrinden işbu kanunun tarihi neşrine kadar Türkiye'de teşekkül etmiş ve bundan sonra teşekkül eyliyecek olan bileümle

nakliyatı berriye ve bahriye ve havaiye şirketleri posta evrakı, çanta ve memurlarını meccanen nakle mecbur ve teslim eyledikleri mürselâtın ziyayı halinde Posta İdaresinin mürsillere tediye eylediği tazminatın tesviyesiyle mükelleftir.

REİS — Efendim! Buradaki tadilât; ilk fıkranın lüzumsuzluğundan tay ve diğer fıkralardaki «Nakliyatı berriye ve bahriye ve havaiye şirketleri» diye tasrih etmek teşevvüşü ve içtihatta tereddüdü mucibolacağı dolayısıyla «Posta İdaresinin nakli ile mükellef olduğu mevad ve eşya» şeklinde tadilinden ibarettir, söz istiyen var mı?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Ellidördüncü madde midir bu?

REİS — O ellidört rakamı, diğer mevaddın müzakereesi esnasında tashih edilmiştir. O ellidört rakamı elliüç olmuştur.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarımız!.. Biraz düşüncecek olursanız bir va'diniz olduğunu hatırlarsınız. Heyeti Celilenize arz etmek istiyorum. O da: Nakli ucurat faslında mektep kitaplarının meccanen nakli hususunu temin için o zaman mütaaddit takrirler verilmişti. Bendenizin de bir takririm vardı. Heyeti Celileniz de tensıp buyurmuştunuz.

SABRİ B. (Saruhan) — Makamı Riyasettedir. Tab'edilemediği için tevzi edilememiştir. Encümenden gelmiştir. Okunacaktır ve o arzunuz is'af edilmiştir.

REİS — Vardır.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Var mıdır? Pekâlâ. Bendeniz de bunun için söylemek istiyordum. Çünkü bu madde ile alâkadarıdır.

REİS — Efendim! Elliüçüncü maddeyi muaddeleyi tekrar okuyorum.

(53 ncü madde tekrar okundu.)

REİS — Başka söz istiyen yoktur. Maddeyi tadil veçhile reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ellidördüncü maddeyi tekrar okuyoruz.

Madde 54. — Yirmibirinci maddenin saniyen kısmında muharrer posta paketleri kara tarifi işbu kanunun tarihi meriyetinden üç ay sonra tatbik olunacaktır.

REİS — Efendim! Eski ellidördüncü madde şu şekilde idi :

Madde 54. — Elyevm mer'i olan posta ahkâmı kanuniye ve nizamiyesinin işbu kanun ahkâmı ile kabilli telif olmıyanları mefsuhtur.

İşte bu madde, evvelce okuduğum şekilde tadil edilmiştir. Söz istiyen var mı?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Üç ay tehirindeki esbap nedir?

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim malûmu-ihsanınız kanunun müzakeresi esnasında tarifede paketlenen taallûk eden kısma esas olmak üzere şimdiye kadar mer'i olan taksimat nazarı itibara alınmıştır ki o taksimat memleketi dört kısma taksim etmişti. O mntakalar içinde kâh vilâyetler bulunur; kâh livalar bulunur. Her ne şekilde olursa olsun dört mntaka üzerine taksimat yapılmıştı. Fakat Heyeti Muhteremeniz, bu taksimatı muvafık görmedi ve liva esasını nazarı itibara alarak birtakım ahkâm vaz'etti ki o ahkâm, aynen maddede münderiç ve tasdikî âlinize iktiran etmiştir. Halbuki bu maddenin sureti tatbikatına gelince, bunun hatasız ve salim bir surette yürümesi için evvelâ : Her posta merkezine taksimatı cediti gösterir haritaları tabettirip gönderilmesi lâzımdır. İkincisi : Biraz teessürle bahsedeceğim. Yeni koyduğumuz usul, müşkülce mevkiî tatbika konacaktır. Çünkü : Çok inkişamı ve çok hesabı müeddi bulunuyor. Gerek muamelenin süratini temin için ve gerekse memurinin hatasına meydan vermemek için her türlü ihtimalâta nazaran tetkik edilerek cetvelerin tabî ve memurine tevzi edilmesi lâzımdır ki memurün tatbikindeki uzun uzadıya hesabat yapmaktan kendisini kurtarmış olsun. Bunun için malûmu-ihsanınız gerek cetvelin ve gerek haritaların tertip ve tab'ı bir zamana mütevakıf bulunuyor. Müdiriyeti Umumiye, bu husustaki noktâi nazarını, gayet musib ve arz ettiğim esbaba müsteniden encüme izah etti ve encümen de, tarifinin vaz'ından maksat, muamelenin taallûlden âri, salim ve hatasız cereyanı olduğu için tarifinin sırf paketlenen taallûk eden kısmının - diğer paketlenen şâmil olmamak üzere - tarihi tatbikini kanunun tarihi neşrinden üç ay sonra olmak üzere kabul etti.

Esbabı mucibesi bu arz ettiğim cihetlerden ibarettir. Heyeti Muhteremeniz bu müddeti kabul ederseniz cidden Posta ve Telgraf İdaresine muavenet etmiş olursunuz. Esasen bu tarifede kabul edilmeyecek cihet yoktur. Bunun için is-

tirham ederim; bu maddeyi lütfen kabul buyurunuz.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Sabri Beyefendi! Şekle ait bir nokta soracağım. Şimdi bu kabul olunan 54 ncü madde oluyor. Halbuki bizim demin kabul ettiğimiz ve kendisine istinaden mütalâa dermeyan ettiğimiz 54 ncü madde kabul edilmiş bulunuyor. Yani bu maddelerin numaraları ne olacak?

SABRİ B. (Saruhan) — Olabilir efendim. Numarada bir hata varsa tashih edilebilir. En son numara 55 ncü olabilir.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Pekâlâ efendim! Binaemaleyh kanunun şekle muvafık olması için bu maddenin ellibeşinci madde olarak kabul edilmesi lâzımdır.

SABRİ B. (Saruhan) — Pekâlâ efendim! Numarada bir şey yoktur.

REİS — Efendim 55 ncü madde şudur :

Madde 55. — Bu evvelce kabul edilmiş bir maddedir. Fakat şimdi müzakere ettiğimiz madde, kanunun tarihi meriyetini gösteren bir madde değildir. Bir madde hususiyedir. Yani 54 ncü maddedir.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Bu, 55 ncü mi oluyor?

REİS — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicadır, diye muharrer olan madde ellibeşinci maddedir. Bu, ellidördüncü maddedir.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Dediğim o değildir. «Elyevm mer'i olan posta ahkâmı kanuniye ve nizamiyesinin işbu kanun ahkâmı ile kabillî telif olmıyanları mefsuhtur» diye kabul ettiğimiz madde kaç numaralı olacak?

REİS — Bu kabul edilmemiştir.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Edilmiştir efendim.

REİS — 54 ncü madde encüme gitmiştir, encümen onun yerine bu maddeyi buraya getirmiştir.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — «Elyevm» mer'i olan posta ahkâmı kanuniye ve nizamiyesinin işbu kanun ahkâmı ile kabillî telif olmıyanları mefsuhtur» suretindeki madde kabul edilmiştir. Zabıtta da kabul edildiği muharrerdir ve demin kabul ettiğimiz ellüçüncü madde dahî buna müsteniden kabul edilmiştir.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim! Beis yoktur. Silsile o kadar şayanı ehemmiyet değildir. Ellidört yerine ellibeş olabilir.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Kanun çıkıyor.

REİS — Elimizde bulunan matbu' lâyhada ellibeşinci madde; ellidördüncü olmuştur. Eğer encümen ellidördüncü madde olarak bir madde tedvin etmiş ise o vakit «Elyevm mer'i olan posta ahkâmı kanuniye ve nizamiyesinin işbu kanun ahkâmıyla kabili telfi olmıyanları mefsubtur» diye muharrer olan madde ellibeşinci madde olur.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Kabul edilen madde, ellidört olacak ve ellidördüncü madde olarak kabul ettiğimiz madde ellibeş olacaktır.

REİS — Efendim! Başka söz istiyen var mı?

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Tekrar ellibeşinci maddeyi reye koyacaksınız. Çünkü biz onu o suretle kabul ettik.

REİS — Efendim! Ellidördüncü maddeyi tadil veçhile reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Efendim! Ellidördüncü madde olarak kabul edilen maddenin numarası ellibeşinci madde olmuştur. Kanunun heyeti umumiyesini reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. Kanunun heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

Müstakîl bir teklif vardır, bir fıkrai müzeyyele : Mektep talebesine ait ders kitaplarından alınacak ücret hakkındadır, okunacak :

6. — *Afyon Karahisar Mebusu İzzet Ulvi Beyle Trabzon Nebizade Hamdi Bey ve rüfeka-sının Posta ve Telgraf Kanununun 12 nci maddesine fıkrai müzeyyele ilâvesi tekliflerine dair Posta ve Telgraf ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları :*

Riyaseti Celileye

Mektep talebesinin ders kitaplarının beher beşyüz gram küsuru için istisnaen bir kuruş posta ücreti alınması hakkında 12 nci maddeye bir fıkra ilâvesini arz ve teklif ederim.

Afyon Karahisar Mebusu
İzzet Ulvi

Riyaseti Celileye

17 . 9 . 1339

Mektep talebesinin ders kitaplarının beher beşyüz gram ve küsuru için istisnaen bir kuruş posta ücreti alınması hakkında on ikinci maddeye bir fıkra ilâvesine dair Afyon Karahisar Mebusu İzzet Ulvi Beyin encümenimize muhavel teklifi vâkı bu baptaki diğer takrir kabul edilmiş ve matlup da hâsıl olmuş bulunmakla işbu takrir şayanı müzakere görülmediği cihetle bermucibi havale Muvazenei Maliye Encümenine tevdi kılınır efendim.

Posta ve Telgraf	Mazbata Muharriri
Encümeni Reisi	Raif
Erzurum	
Halet	
Kâtip namına	Âza
Okunamadı	Van
	Hakkı

Âza
Saruhan
Mehmed Sabri

Riyaseti Celileye

Fıkrai âtiyenin 12 nci maddeye zeylolarak ilâvesini teklif eyeriz.

Fıkra - Evraki matbuadan mektep kitaplarıyla cüzülerinden dahi istisnaen beher elli gram ve küsurundan bir kuruş istifa olunur.

Trabzon	Kângırı
Nebizade Hamdi	Talât
Ankara	Karahisarı Şarki
İhsan	İsmail
Konya	Kırşehir
Naim Hâzım	Mahhub
Isparta	Bolu
Hafız İbrahim	Şükrü
Ardahan	Mardin
Talât	Yakub Kadri
İstanbul	Karahisarı Şarki
Hamdullah Subhi	Mehmed Emin
Isparta	Antalya
Hüseyin Hüsnü	Rasih
Zonguldak	Zonguldak
Halil	Tunalı Hilmi
Aydın	Giresun
Mazhar	Hakkı Târik

Riyaseti Celileye

Posta Kanununun onikinci maddesine zirde münderiç fıkranın ilâvesini teklif eden Trab-

zon Mebusu Ahmed Hamdi Bey ve rüfekasının teklifi kanunîsi encümenimizce mütalâa ve müzakere olundu.

Teklifi vâkı muvafık görüldüğünden fıkrai âtiyenin onikinci maddeye zeylolarak ilâvesine encümenimizce karar verilerek bermucîbi havale Muvazenei Maliye Encümenince tevdi kılınır efendim.

Posta ve Telgraf	Mazbata Muharriri
Encümeni Reisi	Raif
Erzurum	
Halet	
Kâtip namına	Âza
Okunamadı	Van
	Hakkı

Âza

Saruhan

Mehmed Sabri

12 nei maddeye müzeyyel fıkra :

Evrakı matbuadan mektep kitaplarıyla cüzülerinden daih istisnaen beher elli gram küsurundan bir kuruş istifa olunur.

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası
29 Eylül 1339

Mektep talebisinin ders kitaplarından alınacak posta ücretinin tahfifi hakkında Afyon Karahisar Mebusu İzzet Ulvi Beyin ve Trabzon Mebusu Nebizade Hamdi Beyle rüfekasının merbut takrirleri ve Posta, Telgraf Encümeni mazbataları tetkik ve icabı müzakere olundu. Teklifi vâkımu tatbikat cihetinde fevkalâde müşkülâtı dâi olduğu muhakkak bulunmakla beraber encümenlere havale buyurmak suretiyle Heyeti Celilenin izhar eylediği arzuya ittibaan encümenimizce de esas itibariyle mezkûr teklifleri kabul edilmiş ve fakat bu imtiyazın yalnız listesi Maarif Vekâletince posta idarelerine tevdi edilecek kitaplara hasrı suretiyle muameleyi teshil ve suiistimalâtı menî' için maddei kanuniye tadilen bittanzim berayı tasdik Heyeti Celileye takdim kılınmıştır.

Reis	Mazbata Muharriri
Kütahya	Gaziantep
Ferid	Ali Cenani
Kâtip	Âza
Konya	Denizli
Fuad	Mazhar Müfid
Âza	Âza
Sivas	Trabzon
Rahmi	Ahmed Muhtar

Âza
Kângırın
Mustafa Abdülhalik

Âza
Isparta
Mükerrerem

12 nei maddeye müzeyyel fıkra :

«Maarif Vekâletince mekteplerde tedrisi kabul ve listesi Posta ve Telgraf Müdüriyeti Umumiyesine tevdi edilen kitapların beher elli gram ve küsurundan bir kuruş posta ücreti istifa olunur.»

REİS — Efendim encümen bunu 12 nei maddeye bir fıkrai müzeyyele olarak kabul etmektedir. (Kabul sesleri)

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim bu madde arz ettiğim veçhile usulü sabıkaya bir istisna teşkil ediyor. Şimdiye kadar olan muamelede ve Posta Nizamnamesinde mektep kitabı diye ayrıca bir şey mevcut değildi. Fakat Heyeti Muhteremeniz gerek zamanın ilcaatını, gerek buhranı iktisadiyi nazarı itibara alarak mektepte çalışmak hevesinde bulunan çocuklara ve onların ebeveynine bir sühulet göstermek cihetini iltizam buyurdu. Posta ve Telgraf Encümeni filhakika bunun tatbikatında pek çok müşkülât görmekte beraber artık sık sık kitap yırtan bu çocuklara karşı bu ciheti kabul etti. Hakikat bunun tatbikatında çok müşkülât olacaktır. Çünkü bu kitaplar liste ile verilecek, şöyle olacak, böyle olacak. Hulâsa: Tatbikatında müşkülât mevcuttur. Fakat ancak, Maarifin intişarı, çocukların sevindirilmesi için muvafakat ediyor. Siz de kabul buyurursanız çocukları sevindirmiş oluruz.

MÜNİB B. (Van) — Bu müşkülât ve teahuratı mucibolmıyacak mıdır efendim?

SABRİ B. (Saruhan) — Olmaz efendim! Posta memurlarının sizin gösterdiğiniz temayülâtı; memlekete, çocuklara muhabbet hususunda kendilerine güzel bir nümunei ahlâk ve bir ders ittihaz edilerek tezyidi faaliyetleriyle bilâmüşkülât kitaplar sevk edeceklerinden ümitvarız. (Teşekkür ederiz sesleri)

REİS — Efendim, söz istiyen var mı?

ZIYA Ef. (Erzurum) — Efendim, «Maarif Vekâletinin kabul ettiği program dâhilinde» deniyor. Halbuki Şer'îye Vekâletine merbut olan medaris içinde lâzım olan kitaplar vardır. Bunları da nazarı dikkate almak münasib olur.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim! Maarif Vekâletini esas ittihaz etmek çok doğrudur.

Şer'iye Vekâyeti lüzum gördüğü bu gibi kitapları Maarif Vekâletine bildirir ve Maarif Vekâleti de (Bunlar mektep kitaplarıdır) der ve bu suretle tatbikatta müşkülât olmaz.

ZIYA Ef. (Erzurum) — Efendim, Şer'iye Vekâletince tab'ettirilen ve medariste okutturlan birçok kitaplar vardır ki onlar doğrudan doğruya Darülhilâfe medreselerine gönderilir.

SABRİ B. (Saruhan) — Mektep kitabı ise Maarife gösterebilir. Yani mektep kitabından maksat : Çocukların okuduğu kitaplardır.

ZIYA Ef. (Erzurum) — Medreselere taallük eden, diyorum. Malûmuâliniz, darülhilâfeler de birer resmî mekteptir.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim! Medrese de bir mekteptir, inşallah bunların birleştiğini de görürüz. Şer'iye Vekâleti Maarife bildirir, Maarif de listesini ihzar eder; mesele hallolunur.

REİS — Efendim, bir takrir var; okunacak:

Riyaseti Celileye

Maarif Vekâletinin kabul ettiği program dâhilindeki kitaplar Maarif müdürleriyle mektep müdür ve müfettişlerinin talebi ile matbaa ve kütüpanelerden aynı makamata vukubulacak irsalâtın ücürattan muafiyetini teklif eylerim.

Gümüşane Mebusu Zeki

ZEKİ B. (Gümüşane) — Muhterem beyefendiler! Şunu arz etmek istiyorum : Böyle heyeti umumiyesi itibariyle bu kitapların ücretten istisnasını kabul edecek olursak, yani matbaalarca, asıl kitap sahiplerince vilâyata gönderilecek kitapları da böylece kabul ettiğimiz takdirde bunun içine suiistimal girmesi ihtimali vardır. Bendeniz bunun yalnız Maarif Vekâletinin kabul ettiği program dâhilinde okunan kitaplara tahsisini talebediyorum. Meselâ vilâyetten birisine kitap lâzım olmuş... Ücretini versin getirsin. Bunu da şu şekle inkılâbettirmek istiyoruz ki; maarif müdürleri olmıyan kazalarda mektep müdür ve müfettişleri orada o sene mektepte okutturulması icabeden kitapların adedini tesbit eder, talebedilen parayı toplar, gönderir ve getirtir. Bunu bu kayıt altına alırsak memleketimiz menfaat görür. Yok heyeti umumiyesine açık bırakacak olursak bundan evlâdı vatandan ziyade kitapçıla-

rimız menfaat görür. Bendeniz istirham ediyorum ki bu noktai nazar da düşünülün ve kabul buyurulursa bu şekilde olsun.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Encüme ne gider.

ZAMİR B. (Adana) — Efendim! Deminden bütçe müzakere edilirken Zeki Bey «Mektep çocuklarına ve mektebe lâzım olan kitapların muafiyeti hakkında bir teklifim var» buyurmuşlardı, bendeniz de bunu kemali memnuniyetle dinlemiştim. Şimdi görüyorum ki Zeki Bey vermiş olduğu takrirle bir kayıt teklif ediyor...

ZEKİ B. (Gümüşane) — Hayır, bilâkis.

ZAMİR B. (Devamla) — Müsaade buyurunuz efendim! Siz diyorsunuz ki : Bunu kayıt altına alalım. Efendiler, tasavvur buyurunuz ki, mektep kitaplarını kimler okur? Tabîi onu da mektep çocukları ve mektebe devam edenler okur. Binaenaleyh bu kitapları getirenler yine mektep çocuklarına satacaktır. Zaten bunların arasında bulunan fark kitap fiyatından tenzil edileceği için kitapçının burada kazanaacağı bir şey yoktur. Hattâ ben öyle isterdim ki: Zeki Bey; buraya çıktığı zaman değil mektep kitapları için kayıt koymak hattâ kemali hararetle müdafaa ettiği noktai nazarını «Maarif Vekâleti» kaydını bile kaldırmak suretiyle ikmal etmeliydi. Ne olur? Yine okunacak kitapları mektep çocukları okuyacaktır. Binaenaleyh bu doğru değildir, bu takririn reddini talebederim.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim! Bu takririn taallük ettiği meselenin evvelce hini müzakeresinde aynı mesele mevzunbahs oldu. O vakit de arz etmiştim ki bu maddenin sureti tatbikinde müşkülât çoktur ve menfaat kitapçılara aittir. Fakat Heyeti Muhteremeniz buyurdu ki, çocukların istifadesi için kitapçılara bu kadar istifade bahşedilsin. Encümen de o noktai nazardan bunun kabulü cihetine gitmiştir. Hiç şüphesiz bu maddenin tatbikatında en büyük istifade kitapçılara aittir. Çünkü onlar mektep kitabı olarak her kitabı bu dün ücretle sevk edeceklerdir, fakat bunu takyid etmek neticede tatbikatta çok müşkülâtı mucibolacaktır. Ya maddeyi kabul etmeli, yahut da kaldırmalı.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Resmen gelenlere aittir. (Reye koyunuz sesleri.)

REİS — Bir takrir daha vardır, okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Medarise ait programa dâhil kitapların da mekâtip kitapları gibi ithalini teklif ederiz.

Erzurum

Erzurum

Hâzım

Ziya

REİS — Efendim! Gümüşane Mebusu Zeki Bey takrirlerini izah ettiler. Takrirden müzeyyel fıkranın tadilini icabeden bir şekil yoktur, ancak bir mütalâa münderiştir, tekrar okuyorum :
(Zeki Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Bu bir şekil değildir. Nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın. Aksini reye vaz ediyorum. Nazarı mütalâaya almıyanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı mütalâaya alınmıştır.

Efendim! Erzurum Mebusu Ziya Efendinin medarise ait kitaplar hakkındaki takririni tekrar okuyorum.

(Tekrar okundu.)

ZAMİR B. (Adana) — Bu zaittir.

REİS — Bu takriri nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın. (Kabul sesleri) Nazarı mütalâaya almıyanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı mütalâaya alınmıştır efendim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bayezid) — Efendim. Mekâtip ve medaris kelimeleri kâfidir fıkranın seklini tesbit buyurunuz.

REİS — Müsaade ederseniz Maarif ve Şer'îye Vekâletlerince mektep ve medreselerde... Desek münasib olur. (Pekâla sesleri.)

AHMED MAHİR Ef. (Kastamonu) — Darülhilâfe medarisi desin. (Maarif ve Şer'îye Vekâletlerince... sesleri.)

REİS — Efendim. Fıkrai müzeyyeleyi tadil veçhile okuyoruz.

12 nci maddeye müzeyyel fıkra :

Maarif ve Şer'îye vekâletlerince mektep ve medreselerde tedrisi kabul ve listesi Posta ve Telgraf Müdüriyeti Umumiyesine tevdi edilen mektep kitaplarının beher elli gram ve küsurundan bir kuruş posta ücreti istifa olunur.

REİS — Tadil veçhile bu fıkrayı kabul edenler lütfen el kaldırsın!. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — Orta tedrisat muallimleri hakkında (1/264) numaralı kanun lâyihası ve Maarif Encümeni mazbatası

VÂSİF B. (Saruhan) — Ruzname hakkında bir şey arz edeceğim. Mâruzatım Maarif Encümeni namınadır. Ruznamenin 33 ncü maddesinde orta tedrisat muallimleri hakkında (1/264) numaralı kanun lâyihası ile Maarif Encümeni mazbatası vardır. Bu kanun, şimdiye kadar hiçbir esasa müstenidolmiyan muallimlerimizin refah ve tarzı intihaplarını tesbit eden çok mühim bir kanundur. Bu kanun ruznameye alınırken okunmamıştı. Halbuki Maarif Encümeni, mazbatasında bu kanunun müstacelen müzakeresini teklif etmişti. Bendeniz de takdimen, tercihan müzakeresini teklif etmiyorum. Yalnız ilââhirelömür 33 numarada kalacaktır. Müsaade ederseniz müstacel ruznameye ithal edilsin. Bu suretle muallimler hakkında esaslı bir kanun olsun. bunu rica ediyorum.

SÂMİH RİFAT B. (Çanakkale) — Bütçe gelmeden evvel müzakere edilmelidir.

FERİDUN FİKRÎ B. (Dersim) — Efendiler! Bendeniz, Vâsif Beyin sözlerine itiraz için kürsüye çıkmadım. Fakat her halde bir mesele vardır ki, onu Heyeti Celileniz halletmelidir. Ruznamede birtakım mesail vardır. Bu meseleler hemen hemen Meclisi Âlinizir mesaiye başladığından itibaren onuncu bölüm ruznameye dâhil olmuş ve o zamandan beri çıkmamak mahkûmiyetinde kalmıştır. Bu meseleler ne olacaktır? Birbuçuk ay evvel elimize geçen zabıtlarda bütün bu meseleler vardır. Bunları ya bir başka yere havale edelim; Yahut da bakmanın çaresini arıyalım. Her halde Meclisi Âliniz huzurunda bu mesail böyle muğlak bir halde kalmamalıdır. Haftanın bir gününü de hiç olmazsa buna tahsis edelim. Yoksa bu, biter, tükenir iş değildir işin ehemmi, mühimmi yoktur. Hepsi mühimdir. Şimdi - bilfarz - bizim Adliye Encümeninde yaptığımız birtakım mazbatalar vardır. Bendeniz o kanaati hâsıl ediyorum ki, bunlar Meclisi Âlinizden hiç çıkmıyacak gibidir. Onun için rica ederim, - Adliye Encümeni hakkında söylemiyorum, lâlettayin bir mesele için söylüyorum - meselâ Vâsif Bey biraderimizin Darülfünun müderrisliğiyle Meclis âzalığına dair bir karar verilmesi için bir teklifi vardır. Bu teklif, zannederim, iki aydan beri ruznamede uyuyor - Teklifim : Haftanın bir gününü müs-

tacel olmıyan mevadda tahsis edelim ve bu suretle ruznameyi tasfiye edelim. Görülüyor ki, Sabri Beyefendinin pek meşkûr bir teşebbüsü; sabah ve öğle içtima' akdi hususundaki teşebbüsü bir netice vermedi. Sabah içtimayı yapılamıyor. Bari ruznamede muğlâk kalan ve halkın ihtiyacatını gösteren birtakım işleri bitirmek için bir takrir vereyim. Rica ederim, haftada bir gün olsun gayrimüstacel ruznameye devam edelim.

VEHBİ B. (Karesi) — Reis Bey! Ruzname hakkında bir şey arz edeceğim;

REİS — Sabri Bey; sizden evvel söz istedi, efendim.

VÂSİF B. (Saruhan) — Reis Bey! Bendenizin bir teklifim vardır. Reye konsun.

VEHBİ B. (Karesi) — Reis Bey! Encümen namına bir teklifim var.

REİS — Efendim söz Sabri Beyindir.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim, Meclisimizin mesaisine taallûk eden gayet mühim bir mesele mevzuubahis oluyor. Hakikaten ruznameye bir kere bakılırsa görülecek ki mühim bir yekündür. Halbuki, gelenlere nazaran pek cüzidir. Hakikaten encümenlerden mühim kanunlar gelmek üzeredir. Meclisi Âli, ruznamesini süratle tasfiye hususunda bir karar ittihaz edecek olursa cidden mühim bir karar vermiş olur. Bunun için efendiler! Feridun Fikrî Beyin buyurduğu gibi bir sureti hal mevcuttur: Müstacel olanlar bir günde, müstacel olmıyan mazabit ve diğer mevad diğer günde müzakere edilsin. Fakat bu bendenize bir kâğıdı yalnız aşağı, yukarı oynatmak gibi gelir. Bunun için esas mesele şimdiye kadar sarf olunan zamanın azlığıdır. Demek ki üç aydan beri takibettiğimiz sureti sây kâfi değildir. Binâenaleyh sureti sây tesbit etmeliğimiz lâzımdır.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Sabah müzakeresi de yapalım.

SABRİ B. (Devamla) — Bunun için de iki şekil mevcuttur. Birincisi - Kemali teessürle arz edeceğim - iki, üç gündür tatbik edip muvaffak olamadığımız sabah ve akşam içtimalarını temin etmektir. Eğer bunda suubet görülüyorsa ikinci bir şekil mevcuttur ki o da öğleden sonraki mesaimizde biraz daha tevsiat icra etmektir. Mesele muhakkak ve muhakkak çan, saat bire on kala çalmak, Reis; bire beş kala kürsüye gelmek

ve bütün azâyı kiram da saat bir oludumu muhakkak mevcut bulunmak? Müzakerenin mebedinde koridorlarda bulunan arkadaşlar da gelmemiş addedilmeli ve selâmeti müzakere noktai nazarından bu gibi arkadaşlarımız tecziye edilmelidir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Bugün bu hususa dair verdiğimiz takrir niçin reye arz edilmedi?

SABRİ B. (Saruhan) — Müzakere devam ediyordu. Bundan başka, şimdiki münteha gayrikâfidir. Müntehayı da tevsi etmek lâzımdır. Müzakerenin müntehası olan saat beş kâfi değildir. Ankara'da bulunmakhğımıza nazaran bu beş saati (yediye) kadar tevsi edebiliriz. 8, 9 da olabilir. Fakat bendeniz bu derece müfrit bir teklifte bulunmıyacağım. Fâsılasız olmak üzere 5, 6, 7 ye kadar çalışalım. Saat birde müzakereye başlar ve yedide müzakeremizi kesecek olursak emin olunuz ki, altı saatlik muntazam bir sây elimizde bulunan mevadd az zamanda çıkaracaktır.

İkinci bir maddeyi de nazarı dikkati âlinize arz edeceğim: Müzakeratımızı en ziyade uzatan maddelerden birisi de çok takrir meselesidir. Heyeti Muhteremenizden çok rica ederim: Madem ki ruznameye dâhil olacak mevad bir hafta, on gün evvel tabedilerek tevzi edilmiştir. Lütfen bunları yevmi müzakereden evvel okuyunuz. Yapılacak takrirlerinizi izah buyurunuz - velev ki, evrak, ruznameye girmiş bulunsun - bunları, zaten nizamname de müsaittir, encümene tevdi edelim. Encümenler de almış oldukları takrirleri derekap tetkik ederek hazırlatsın; tadile lüzum görür veyahut lüzum görmez. Bu muhtelif takrirleri, müzakere açılmadan tetkik eder ve müdafaaya hazırlanır. Encümen kendi müdafaasını ihzar edecek olursa emin olunuz, efendiler, müzakeremizin müddeti temadisi - istifade noktai nazarından - 2, 3 mislidir. Çünkü müzakeratımızı - evvelce arz ettiğim gibi - en ziyade işgal eden takrir meseleleri ve tetkikatımızın biraz noksan olarak - kemali teessürle söyleyeceğim - hini müzakerede aklımıza gelmesidir. Eğer bu usulleri biraz daha tadil ederek yürürsek cidden iyi yapmış oluruz.

Üçüncü bir teklif daha Heyeti Muhteremimize arz edeceğim ki, bunu da nazarı dikkati âlinize alacak olursanız müzakeratımızın tesrii

ve memlekete cidden büyük hizmet göstermek itibariyle pek mühimdir. Maddelerden ekserisi ve kanunlardan bâzıları ihtisasa taallûk eder. Binaenaleyh, ihtisas meselelerinde Heyeti muhteremeniz mütehasıs, temayüz, teferrüdetmiş zevatın mütalâasıyle iktifa edecek olursa cidden müzakeratı tesri ve teshil etmiş oluruz ve misal olarak size Posta Kanununu söyliyeyim. Filhakika şahsıma taallûku itibariyle temeddül gibi bir şey olacak ki, hilâfı ahlâktır. Fakat benim için vesilei şükran olmak üzere Heyeti Celilenize arz edeyim. Gördünüz ki, Posta Kanunu serian çıktı. (Neden sesleri) Mingayrihad-din hakkıma gösterdiğiniz emniyet ve itimat üzerine mütalâatımı kabul etmekle hâsıl oldu. Demek ki, böyle şeylerde ihtisasiyle alâkadar diğer kanunlarımızda da böyle mütehasısların mütalâalarını dinlemek suretiyle yürüyecek olursak müzakeremiz süratli olur ve çabuk işler çıkar.

VEHBİ B. (Karesi) — Evvelâ Vâsif Beyin teklifi intacedilmeli.

VÂSİF B. (Saruhan) — İlk defa Maarif teklifinde müşkülât başladı. Rica ederim reye vaz'ediniz.

AHMED SÂKİ B. (Antalya) — Reis Fey, Vâsif Beyin teklifini reye koyunuz.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisar) (Şarki) — Reis Bey! Nevi müzakere ediyoruz? Ruznamenin tadvilini mi? İzahat vermek icabeder.

REİS — Vâsif Beyin teklifi, Maarif Encümeni mazbatasındaki müstacel teklifin reye vaz'ından ibarettir. Bu isticial kararını verirken Heyeti Aliyenin daha birçok müstacel mevad hakkında bir karar ittihaz etmesine dair serd edilen mütalâat üzerine ruznameye dair müzakere cereyan etmiştir.

SÂMİH RİFAT B. (Biga) — Aslolan teklif bitsin de teferruata sonra girelim.

REİS — Efendim, isticial buyurmayınız. Riyaset işte bu teklifi reye vaz'edecek. Bu isticial esnasında mazbata ile veya vekili aidinin teklifi ile veya âzadan teklif ettiği zaman o lâyiha'yı ruznameye alırken teklif etmesi lâzımgelir. Riyaset bundan dolayı Kavanin kaleminden mazbatadaki isticial tekliflerine işaret etmesini söylemiştir. İsticial teklifi de reye konacaktır. Nasılsa bu defa yapamamıştır. Evvelece alınmış olduğu için ruznameye konmamıştır.

Binaenaleyh Maarif Encümeninin orta tedrisat hakkındaki kanun lâyihasının müstacelen müzakeresi teklifini reyi âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın! (Kabul sesleri) Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Müstacelen müzakere teklifi kabul edilmiştir. Müstacel ruznameye alınmıştır.

Efendim! Ruzname hakkında müzakerata devam edelim mi? (Hay hay sesleri)

HAKKI B. (Van) — Yalnız arkadaşların hepsinin bulunması lâzımdır ki, bu müzakereyi işitip ona göre hareket etmesi lâzımdır.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Reis Bey! Bendenizin takririmi reye koyunuz.

REİS — Ruzname hakkında birçok arkadaşlar söz söylediler. Feridun Fikrî Beyin takriri vardır. Eğer ruzname hakkında müzakerata devam etmek isterseniz Heyeti celileniz her vakit hâkimdir. İsterseniz başka bir gün devam edelim. Reyi âlinize vaz'edeceğim. Bugün ruzname hakkındaki müzakereye devam etmek arzu eden rüfeka lütfen el kaldırsın! Aksini reye vaz'edeceğim. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

VEHBİ B. (Karesi) — Reis Bey! Söz istiyorum. Ruzname hakkında söyliyeyeceğim. Bir yanlışlık var. Bütçeler hakkında. Ruznameye numara konmamıştır. Bütün bütçeleri Riyaset teklif etti. Evkaf bütçesinin inşaat faslına konan bir para vardır ki memaliki müstahlâsada yapılacak inşaat hakkındadır. Mevsim geçiyor. Faslın da parası kalmamıştır. Bunun da müstacel bütçeler meyanına alınması lâzımdır.

REİS — Efendim! Bunun için bir takrir vardır.

VEHBİ B. (Karesi) — Evet efendim! Geçen gün de mevzuubahs oldu.

REİS — Muayyen mevzularda söyleseniz daha iyi olur.

VEHBİ B. (Karesi) — Geçen gün karar verildi efendim. Sabri Bey Riyaset makamından teklif etti.

REİS — Tahsisatı munzamma hakkındadır. Hali müzakerede teklif vukubulmuştu. Onun için riyaset takrirleriyle karar almak mecburiyetindedir.

VEHBİ B. (Karesi) — Ondan sonra bütçeler hakkında karar verilmiştir.

REİS — Efendim! Tahsisatı munzamma başka, bütçe başka.

VEHBI B. (Karesi) — O, bütçe değil midir?

REİS — Tahsisatı munzamma lâyihasıdır. Nizamnamei Dahilide bunun tarifi de ayrıdır.

HAYDAR RÜŞDÜ B. (Denizli) — Ekseriyetimiz yoktur. Bunu bir defa tâyin etmek lâzımdır. Ekseriyet olmayınca hiçbir takrir müzakere edilemez. Evveleminde onun tesbiti lâzımdır. Ondan sonra müzakereye devam edebiliriz.

REİS — Yoklama yapılacaktır.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Yoklamadan bir şey çıkmalı. Mesai böyle yürümez.

REİS — Tabii efendim, Nizamname sarihtir. Üç defa yoklamada bulunmayanlar için kıstalyevm yapılacaktır. Bunun için Heyeti Âliyenizin kararına lüzum yoktur ve yoklamaları derhal mühasebeye tevdi ediyoruz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Üçüncü yoklamada da bulunmayanların isimleri gazeteye geçecektir. Bu da ruznamededir.

REİS — Tabii efendim! Heyeti İdare yapacaktır.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Yapsın ki mütenebbih olalım.

(Yoklama yapıldı.)

REİS — Yoklama hurufu heca sırasıyla yapılıyor. Onun için Artvin'den başladım. Yoklamada bulunmayan âzayı kiram isimlerini lûtfen kaydettirsinler!

Efendim! Yoklama hitam buldu. Nıسابı müzakere mevcudolmadığından Çarşamba günü bermûtat saat bir buçukta içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5.00

Ziraat Bankası 1339 senesi Bütçe Kanununun neticeî ârası

Reye iştirak edenler :	144
Kabul edenler :	130
Reddedenler	11
Müstenkif kalanlar	3

(Kabul edenler)

Artvin : Hilmi Bey, Ardahan : Talât Bey, Ak-saray : Mustafa Vehbi Bey, Antalya : Ahmed Sâdi Bey, Hasan Bey, Rasih Ef. Murat Bey, Ankara : İhsan Bey, Aydın : Doktor Mazhar Bey, Zekâi Bey, Ordu : Hamdi Bey, Faik Bey, Erzincan : Sabit Bey, Erzurum : Halet Bey, Münir Hüsrev Bey, Ertuğrul : Doktor Fikret Bey, Râsim Bey, Elâziz : Hüseyin Bey, METAOİNSCF sim Bey, Ergani : İhsan Hâmid Bey, Kâzım Bey, İzmir : Rahmi Bey, Şükrü Bey, Fahreddin Paşa, Mahmud Celâl Bey, Isparta : Hafız İbrahim Efendi, Hüseyin Hüsnü Efendi, Mükerrerem Bey, İstanbul : Hüseyin Rauf Bey, Hamdi Bey, Eskişehir : Arif Bey, Elâziz : Hüseyin Bey, Mustafa Bey, İçel : Hafız Emin Efendi, Doktor Tefik Bey, İzmit : İbrahim Süreyya Bey, Saffet Bey, Mustafa Bey, Bayezid : Süleyman Sudi Bey, Şefik Bey, Bitlis : Resul Bey, Bursa : Rifat Bey, Osman Nuri Bey, Mustafa Fehmi Efendi, Bozok : Süleyman Sırrı Bey, Salih Bey, Bolu : Doktor Emin Celâl Bey, Mehmed Efendi, Biga : Sâmih Rifat Bey, Tokad : Mustafa Vasfi Bey, Canik : Cavid Paşa, Süleyman Necmi Bey, Cebeliberket : İhsan Bey, Çatalca : Şakir Bey, Çorum : Doktor Mustafa Bey, İsmet Bey, Ferid Bey, Münir Bey, Hakkâri : Âsaf Bey, Nazmi Bey, Dersim : Feridun Fikri Bey, Denizli : Haydar Rüşdü Bey, Doktor Kâzım Bey, Diyarbekir :

Şeref Bey, Ziya Gökâlp Bey, Mehmed Bey, Zonguldak : Halil Bey, Yusuf Ziya Bey, Siird Mahmud Bey, Sivas : Doktor Ömer Şevki Bey, Rahmi Bey, Siverek : Cudi Paşa, Mahmud Bey, Saruhan : Hacı Edhem Bey, Kemal Bey, Mehmed Sabri Bey, Trabzon : Hasan Bey, Şefik Bey, Süleyman Sırrı Efendi, Rahmi Bey, Abdullah Azmi Efendi, Gaziantep : Ahmed Remzi Bey, Hafız Şahin Efendi, Kars : Ahmed Bey, Karesi : Ahmed Süreyya Bey, Osman Niyazi Bey, Ali Şuuri Bey, Mehmed Cavid Bey, Mehmed Vehbi Bey, Karahisarı Şarki : İsmail Bey, Ali Süruri Efendi, Mehmed Emin Bey, Karahisarı aşrki : Sadık Bey, Kâmil Efendi, Musa Kâzım Bey, Kastamonu : Ahmed Mahir Efendi, Hasan Fehmi Efendi, Hâlid Bey, Ali Rıza Bey, Kozan : Ali Saib Bey, Konya : Tefvik Fikret Bey, Fuad Bey, Musa Kâzım Efendi, Naim Hâzım Efendi, Kırşehir : Ali Rıza Bey, Kayseri : Ahmed Hilmi Bey, Doktor Hâlit Bey, Gelibolu : Celâl Nuri Bey, Kangırı : Cevdet Bey, Giresun : Kâzım Bey, Tahir Bey, Mardin : Derviş Bey, Abdürrezzak Bey, Necip Bey, Mersin : Besim Bey, Niyazi Bey, Maraş : Hacı Mehmed Efendi, Abdülkadir Bey, Midhat Bey, Malatya : Hacı Bekir Ağa, Reşid Ağa, Mentese : Şükrü Kaya Bey, Yunus Hâdi Bey, Muş : İlyas Sâmî Efendi, Rıza Bey, Niğde : Hâzım Bey, Van : İbrahim Bey, Hakkı Bey, Münib Bey.

(Reddedenler)

Adana : Zamir Bey, Amasya : Esad Bey, Erzurum : Ziya Bey, İzmit : İbrahim Bey, Biga : Şükrü Bey, Diyarbekir : Zülfü Bey, Zonguldak :

Hilmi Bey, Sivas : Ziyaeddin Bey, Kırşehir : Yahya Galib Bey, Gümüşane : Zeki Bey, Siverek : Kadri Bey.

Müstenkifler)

Erzurum : Cazim Efendi, İstanbul : İsmail | Canbulat Bey, Tokad : Hacı Kâmil Efendi.